
3 1761 06633498 8

Nogle Minder

fra 1858.

Af

H. R.

Christiania.

Feilberg & Landmark's Forlag.

Trykt hos Werner & Co.

Nogle Minder

fra 1858.

Af

H. R.

Christiania.

Forlagt af Feilberg & Landmark.

Trykt hos Werner & Comp.

1859.

Ude paa Fredriksdal.

Ude paa Fredriksdal.

Jeg elsker Danmark for dets Blidhed, Mildhed og Fred i Naturen, og jeg elsker det med den stærke Kjærlighed, som er indsuget med Modersmælken; thi det er min elskede Moders Fødeland. Som jeg paa hendes Skjød, da jeg var liden, bedst kunde stilne og udgræde min barnlige Smerte, saa har jeg der som Mand bedst for en Tid fundet den Hvile og Fred, som er at ligne med Skibets, der fra Havets Storme og oprørte Bølger naaer ind i den stille og rolige Havn. — Danmark har mange deilige Søer og Lunde, men intetsteds ere disse, forekommer det mig, deiligere end ude paa Fredriksdal. Der har jeg saamangen Gang vandret langs Fuursøens Bredder, naar Bedeslagene fra det lille Lyngbys Kirketaarn have lyst dobbelt Fred over Naturen, og naar Søens ved Solnedgangen krusede Bølger — ilende efter hverandre som legende Smaaborn — og Smaafuglene fra Krattet ogsaa med deres Slag have mindet om, at Takkens og Bønnens Time nu ved Dagens Slutning var inde. — Blandede Minder, egne og nedarvede, lyse og veemodsfulde, gjøre mig ogsaa denne Egn saa kjær

og have stadig drevet mig derhen. Min Fader, som nu hviler dybt under Grønsværet, havde der tilbragt mange af sin Ungdoms lykkeligste Dage; han havde i min egen Glædestid sendt mig med Hilsen derned til denne Dals Mennesker, Søer og Lunde, og jeg havde ved Fortællingen om dem, da Sorgens og Alderens Byrder vare komne, havt den Fryd for mit sønlige Hjerte at kunne bortjage for en Tid den Sky, som nu havde leiret sig saa tungt og saa mørkt over det elskede Aasyn. Jeg var da for ham den fra den strandede Ark udsendte Due, som kom tilbage med et Fredens Olieblad.

Ogsaa denne Sommer var jeg kommet derud for at søge Skygge og Ly under de store og herlige Løvsale og for at finde min Fader, som jeg i Hjemmet havde mistet. Jeg tog ind i Kroen, som ligger midt i Dalen ved Bredden af Fuursøen, men ellers paa alle Sider omgivet af Skove, gjennem hvis tætte Løvværk en Bæk, Søens eneste Afløb, rislende slynger sig hen for under mange Bugtninger at falde ud i Søen ved Lyngby. Kroen havde siden sidst skiftet Leier, men derved ogsaa mistet sin stille idylliske Karakteer. Den nye Besidder havde med Selvopholdelsesdriftens fine Følehorn imødegaaet Kjøbenhavnernes Lyst til at føre deres Tivoli overalt med sig ud paa Landet; her var nu Husker, Keglebaner osv., osv., hvorfor ogsaa en Mængde af

disse Mennesker med deres larmende Vogne og store Kurve fulde af Madvarer idelig strømmede herhen. Jeg sørgede herover og tænkte ved mig selv: „Hvor skal man dog faa Fred for disse Nordens Athenienser og Parisere, for disse meest forlystelsessyge af alle forlystelsessyge Mennesker? Kommer man til Fredriksberg er Sværmen der, kommer man til Klampenborg og Dyrehaven eller til Sorgenfri, da er den der, og det i den Grad, at man næsten ikke kan faa en Plads paa de mangfoldige Bænke til at hvile sine trætte Lemmer ud, end sige faa frisk Luft og have fri Horisont. Det er som Græshoppe- og Fluesværme, der bedække Alt og gjøre Alting ureent. Nu er den da ogsaa kommen hid til dette mit gamle Fredens Elysium. Selv omkring det store Paris er det lettere at finde Ensomhed og Andagt i Naturen end her. Og hvilken Smag just at føre det Uvæsen ud i den deilige landlige Natur, som Andre flygte herhid for at undgaa. Jeg var kommet herud for at finde Ro og Fred og feire en hellig Mindefest og finder nu istedet Skydeindretninger og Keglebaner, hvorfra Raabet „Bom" lyder haanende og skurrende i mit Øre."

Lige udenfor mit Vindu var der en saadan Skydeindretning, som Alle kjende fra Tivoli, med en Skive, hvorpaa der stod skrevet med store Bogstaver: „Naar Centrum træffes, annammer Fanden sit Bytte." Isaatilfælde foer nemlig

en mørk Skikkelse med gloende Öine frem bag Skiven. I faa Skridts Afstand stod der som nødvendigt Tilbehør en Sigteindretning og et Bord med Geværer. I Nærheden heraf fandtes en liden Børnebillard med numerede Huller samt et lidet Bord, hvorpaa der laa opstablet Snuusdaaser, Pibehoveder af Træ osv. Ved Siden af mit Værelse i Kroens øverste Etage var der et bælmørkt Hul, saa stort, at der netop kunde rummes en Seng og en liden Kuffert, der paaeengang tjente som Bord og som Stol. Ud af dette Hul hørte jeg hver Morgen tidlig en gammel Mand i en gammel daarlig Frakke krybe frem og saa gaa ned paa Pladsen til Fanden, „som annammer sit Bytte," til Billarden og Bordene. Her tog han Geværene frem, pudsede dem, som om det gjaldt et Slag paa Liv eller Død, ladede dem med Pilene, glattede paa Pibehovederne og Tobaksdaaserne saa omhyggeligt, som om de vare det store Lod i Verdens største Lotteri, kort gjorde alt istand, indtil Sværmen kom ud med Omnibussen fra Kjøbenhavn. Naar han saa var færdig hermed, saa jeg ham skylle Flasker for Kromanden nede i Gaarden, et Arbeide, som han udførte med den samme omsorgsfulde Vigtighed.

I det slette Humør, hvori jeg nu var kommet ved saaledes at see Alt forandret fra idyllisk til tivolisk Stiil og ved at see mine Forhaabninger og Forventninger her

saa ynkeligt skuffede, lo jeg bittert i mit Hjerte over al denne Vielgeschrei og Wenigwolle og mumlede ved mig selv: Pueri puerilia tractant. Alt dette maatte dog, trøstede jeg mig ved, Pibehovederne og Daaserne uagtet, være beregnet paa Kjøbenhavns elskværdige Drengebørn, der, eftersom Dagen skred frem, maatte kunne ventes herud med deres respektive Fædre, Mødre og Ammer for at spise til Middag her i Kroen og saa direkte vende tilbage til Byen for at spise til Aften. Men hvor steg ikke min Forundring og Harme, da jeg saa selv voxne Mandfolk af de nu ankomne Fremmede, lokkede af „Fanden, som annammer sit Bytte," skyde efter Centrum med Pilebørsene og støde Kuglerne frem paa Børnebillarden for at vinde et lidet Porcellainspibehoved eller en Snuusdaase af Træ. „Ja gid Fanden, som de her ialtfald bogstaveligt fremmane, ogsaa annamme dem — om det ogsaa var i Form af en Tydsker" tænkte jeg. De Danske (eller ialtfald Kjøbenhavnerne) ere og blive dog en uforbederlig Nation, da de midt under de alvorsfulde Farer, som overaltfra true dem, og efter den blodige Dyst, som de saa nyligt og saa hæderligt have bestaaet, og som har lært dem at bruge Kugler paa anden Maade, kunne have Sands for saadanne Narrestreger og Lyst til at lege som Drenge med Børnegeværer. Saadant er ikke tænkeligt og gjørligt hos

os; enhver Normand vil som jeg lee høit af saadanne usle, barnagtige Løier". Og jeg lo nu for Alvor bittert og høit.

Omsider kom der da en Hvilens Dag, en Løverdag. Der havde kun været en enkelt Vogn fra Kjøbenhavn, og ingen med tjattende Herrer, tykke Madammer, Unger og Madposer; den gamle Mand havde forgjæves viist sig ved Skydeindretningen og Billarden. De faa Forbireisende vare af den bedre og dannede Klasse, meente jeg med en indre Tilfredsstillelse, og saa et ufeilbarligt Beviis derpaa i, at de ikke engang værdigede disse elendige Anstalter et Blik.

Da nu Manden ved Aftenens Komme var ifærd med at lukke for Fanden, Daaserne etc., gik jeg ned til ham og med det bitre, haanlige og vistnok lidet elskværdige Smiil, som saa ofte staaer til min Raadighed, men hvis Linier Omstændighederne mere end mit Hjerte have ridset mig om Munden, tiltalte jeg ham saaledes:

„Nu! Idag har det da været en Rastdag for Menneskeheden; idag har da Fanden ikke været løs; idag har der da hverken været Kanonade eller Lottеritrækning."

„Nei Gud bedre mig saa sandt," lød Svaret, ledsaget af et tungt, bedrøveligt Suk. Disse Ord og dette

Suk virkede som et Strygejern paa mit Ansigts tidligere Folder; der laa noget veemodigt, mildt Bebreidende i dem. Den Gamle kunde maaskee paa mit denne Gang heldigviis, men ellers desværre kun altfor gjennemsigtige Ansigt nu læse en Antydning af Anger eller ialtfald en for ham ønskelig Forandring, der var istand til at løse hans Hjerte og hans Tunge. Alderdommen er desuden af Naturen snaksom, siger jo allerede Cicero. — „Herre,“ vedblev han nu i et mere dannet Sprog, end jeg havde ventet at høre fra en saadan Mund, „De synes vistnok, at det er lidet nyttige Bagateller, som jeg her steller med. De kan have Ret, og der var Dage, da jeg vilde have meent det Samme. Ogsaa jeg har nemlig kjendt bedre Tider. Jeg var for mange Aar siden Skjænkevært inde i Byen i Store Strandstræde ligeover for Stadt L:, var gift med en herlig og flink Kone, og jeg begyndte at blive en holden Mand. Jeg var ialtfald dengang, tilføiede han med et nyt Suk, en lykkelig Mand. Men min Kone døde; Gud velsigne hende der, hvor hun ligger. Jeg giftede mig senere igjen, men min nye Kone var ikke som den gamle. Bedriften var hende for simpel; hun vilde helst sidde og stikke og stikke, og hun overtalte mig omsider til at opgive min gode Næring og blive Brændeviinsbrænder.

Men det vilde ikke gaa; jeg blev en fattig Mand og boer nu paa et Loft i Vartou."

„Har De da ingen Børn, som kunne hjælpe dem," var mit nu mere deeltagende Spørgsmaal.

„Nei vistnok ikke det; men jeg har en Søn," og her hævede hans Stemme og hans noget krogede Ryg sig samtidigt høit, „men jeg har en Søn, som jeg hjælper, og som er ansat ved Garnisonsmusikken i Rendsborg, en Søn, som er et sandt musikalsk Geni, og som maa blive noget Stort i Verden. Og for ham arbeider jeg. For mig selv kunde jeg have nok derinde paa mit gamle Loft, men derinde er der Intet at fortjene for mig gamle og skrøbelige Mand til min Søn. Naar Vaaren kommer, flytter jeg derfor ud med alle mine Smaasager. Værten her er en god Mand; jeg har det lille Hul oppe ved Herrens Værelse — stort nok for min Seng og min lille Klædeskiste — frit imod at skylle alle hans Flasker og ellers gaa ham tilhaande. Til mig selv forbruger jeg 28 ß ($17\frac{1}{2}$ ß norsk) om Dagen, det Øvrige, som jeg kan tjene ved Skiveskydningen og Billarden, gaaer til min Søn. — Ja han vil blive en stor Musicus, en stor Kunstner og glæde og mangedobbelt gjengjælde sin gamle Fader hvad han nu kan savne."

Her vendte han sig stolt om, rakte mig med den

ene Haand sin usle aabnede Snuusdaase, medens han med den anden tørrede sit bortvendte Öie. „Forleden Søndag, vedblev han, tjente jeg hele 5 Rbd., og bliver det bare godt Veir imorgen (Søndag), vil der komme Mange ud, og saa vanker der vistnok atter Noget for mig. Men bare det vil blive godt Veir; troer Herren vel, at de Skyer der i Vest have noget at betyde, og troer De ikke ogsaa, at her vil komme Mange ud imorgen for at skyde paa Skiven og spille paa min lille Billard?"

Ak! Hvor forunderlig bagvendt er dog ikke Mennesket! Træder det i et Billedgalleri hen for det malede Lærred, gjør det sig al mulig Umag for at see Maleriet i den rette Belysning; det trækker i denne Hensigt først Gardinerne fra Vinduet eller Dækket fra Billedet og stiller sig saa snart her, snart der, snart nærmere, snart fjernere foran det døde Billede. Men ved Originalerne til disse Malerier, ved det levende Billedgalleri, som Livet selv frembyder i uendelig Rigdom og i de forskjelligste Nuancer, og hvortil en Guddomshaand paa eengang har leveret Tegning og Farver, — der gaaer det den stik modsatte Vei; her trækker det Gardinerne eller Dækkenet for eller stiller sig bag eller med Ryggen mod Lyset. Ogsaa jeg var her ført bag Lyset, ogsaa jeg var kommet bag dette Stafeli med sit Billede og

saa følgeligt kun Lærredet eller i Hoiden, kun de bagvendte, komiske og meningsløse Streger. Men paaeengang var jeg kommet for Fronten, pludseligt saa jeg det i den eneste rette Belysning, — belyst af Kjærlighedens Sol, og pludseligt saa jeg derfor nu istedet et vidunderligt deiligt Maleri. Ak! Hvor sørgede jeg ikke over den Uret, jeg i mit Mørke og min Blindhed havde begaaet! Med hvilke andre Dine saa jeg ikke nu Manden fra det mørke Hul ved Siden af mit store lyse Værelse, ham med den luvslidte Frakke, den over Flaskerne krogede Ryg, Skydeskiven, Billarden og den omsorgsfulde daglige Pudsning af Geværer og Kugler. Jeg, der tidligere saa haanligt og bittert havde udleet det Hele som et fra først til sidst uendeligt latterligt Barneværk, jeg ilede nu med at gribe Geværet og Queuen, stræbte af alle Kræfter at skyde og støde saa bagvendt som muligt for ikke at vinde Snuusdaaserne og Pibehovederne fra den vordende Bull eller Paganini og var ogsaa saa heldig at være meget uheldig. Jeg, som tidligere havde forbandet alle de ankomne Vogne, der forstyrrede min Ro, jeg ønskede og bad ret af Hjerte, at der maatte komme mange, mange Vogne; jeg løb ud, naar jeg hørte dem komme, og tjente som Veiviser til Fanden, som her for første Gang ved et underligt Tilfælde var bleven den rene Kjærligheds Maal. Og

jeg, som var kommet herud for at finde min tabte Fader i Skovens Ensomhed og Ro, og som saa inderligt havde sørget over alt dette som en Hindring i min Andagt, jeg havde just fundet ham her i denne opofrende lidende Kjærlighed og kunde bedst her ved Billarden og Skydeindretningen feire hans Minde med en Erkjendtlighedens Taare.

Unge.

Vaage.

Ved Laurgaard boier en liden Vei af tilvenstre fra den store; den er saa smal, at man kan skjønne, at den ikke er beregnet paa at være Mødested for Vogne af større Art, og saa ubanet, at man transpirerer mere ved at kjøre end ved at gaa den. Men ogsaa denne trange Vei fører til et skjønt Maal, til den mærkeligste Bygd i den ellers saa mærkelige Gudbrandsdal, til det saga= sagn= og forhen sangrige Vaage. Det gaaer fast uafbrudt opad; der er mange Trapper op til denne, som til de andre inderste Fjeldstuer i Norge. I Begyndelsen er det vel mindre brat; Fodstykket af Trappen dannes af en Fjeldslette, hvorpaa man hist og her øiner enkelte mindre, ensomme Gaarde til begge Sider ved Foden af de her mere divergerende Fjelde; men eftersom disse lukke sig mere, gaaer det lige tilveirs, indtil man ved den øverste Grændse af Sells Annex befinder sig i en af de betydeligere Naaleskove, som man har truffet, siden Gudbrandsdalen nede ved Lillehammer tog sin Begyndelse.

Vi have, har det altid forekommet mig, i Farten over vore Bakker et træffende Billede paa vor Reise igjennem Livet. Vor Barndom flyder jevnere, blidere og roligere hen; saa kommer Ungdommen og Manddommen med alt sit Stræv og sin usigelige Møie, indtil man har kulmineret; men saa gaaer det ogsaa nedad igjen i en rivende Fart. Og Kulminationens Høide er i Regelen kort øverst paa Bakken og ikke altid i Livet saa rig paa Nydelse og Løn som her øverst paa Vaagebakken. Her seer man Lomseggen med sit hvide Oldingehoved i Baggrunden, siddende i Høisædet i den nu for Øiet udbredte trange, men skjønt byggede Fjeldstue med de vanlige Vægge af skyhøie Fjelde og det vanlige Gulv af Jordsmon paa den ene og af Vand paa den anden Side. Dette har imidlertid faaet Broderparten ialtfald i Begyndelsen af Dalen, da det stride Vaagevand her har udvidet sig til en heel Sø, medens Fjeldvæggene først udvide sig mere længere oppe i Dalen for senere atter igjen at mødes. Det gjælder nemlig denne som saamange af vore norske Fjeldstuer, at den er bygget i Form af en Baad. — Har man nu i rivende Fart kjørt ned af den lange Bakke, som fører nedad til det egentlige Vaage, seer man snart tilvenstre nede paa Bredden af Vaagevandet en Gaard, torvtages som alle de andre, med Jordtag og Græs over; men det er i

al sin Uanseelighed for enhver Normand et klassisk Punkt; thi her fødtes det gjenfødte Norges ældste Digter, dets og Aagots for os udødelige Sanger. Poesien og Romantiken har vaaget som en trofast Huusgud over denne simple Vaaning. Man skulde tro, at Bjerregaards Aand gik igjen her; thi forunderligt nok seer man derindenfor et virkeligt Fjeldeventyr opføres med sin Aagot. Ja tilvisse er det et Fjeldeventyr, hvis Efterspil, som vi sikkert ville haabe, i Form af et Lystspil nu dagligt opføres derinde under Tagets Græs og Løvtræer.

En ung Englænder havde som saamange andre af disse Trækfugle med de gyldne Vinger faret hen over den halve Jord, havde besøgt Europas skjønneste Egne, havde seet alle dets Hovedstæders Rigdom paa Kunst og Herlighed og havde betragtet Sydens deiligste Kvinder, men intet af alt dette havde fængslet ham eller kunnet holde ham fast og røre hans Hjerte. Men nu kommer han paa sin ensomme Vandring herop til vort afsides Norges dybeste og vildeste Afkrog, og her mellem disse vilde Fjelde og i denne golde Natur, hvis eneste Kunst er nogle Ribsbuske og Rosentræer, bliver han bunden, og her smelter hans Hjerte, og Huldren, som binder Nomaden og tager ham til sig i Fjeldet, er en Aagot.

Vaagedalen er Norges Tweeddal, men den venter

maaskee forgjæves paa en Walter Scott, som kan benytte og forevige dens Rigdom paa Sagn og Minder. Den næste Gruppe af Gaarde heder Sandbogrænden, og en af Norges ældste og ædleste Slægter, Gjæslingeætten, hvis Aner gaa op til Olafernes og Sverrers Tid, lige fra det 11te eller 12te Aarhundrede, har her sin beskedne Bolig. — Hvor har man ellers i Verden, selv udenfor Skandinavien, Mage til en saadan perennerende Adel og saadan Arvtagen i en uendelig Række af Forfædres Gods uden Hjælp af noget fideicommissarisk Baand som her hos disse Adels- eller Odelsbønder? Man maa kun undre sig over, at de gjennem Aarhundreder have taget tiltakke med at sidde tilhøibords i al Ensomhed her i Vaages trange Fjeldstue; men denne Ensomhed og ubemærkede Afsondrethed er maaskee just bleven Redningen for Slægten, medens næsten alt det øvrige norske adelige Blod flød strømmeviis nede paa Huustangen til et skrækkeligt Lystspil for Christian og Dyveke oppe paa Aggershuus. Man har saaledes her god Anledning til at sande Ordsproget: Den lever vel, som lever vel ubemærket. — Mangfoldige Sagn knytte sig her i Vaagedalen til denne den ældste og fornemste Slægt. Et af dem, som vistnok er mange af Læserne bekjendt, gaaer op i den ældgamle Tid. Da, altsaa uvist naar, boede der paa Gaarden Sandbo en gjæv

Ridder ved Navn Knud Gjæsling, der havde en eneste, som det heder, underskjøn Datter. Mange vare de bolde Riddersmænd baade af den talrige, ikke alene over Gudbrandsdalen, men over det hele Norge vidtforgrenede Slægt selv og udenfor denne, som beilede til den Skjønnes Haand, men hun havde givet en Ridder hiinsides Fjeldene over i Valders sit Hjerte. Denne gaaer sædvanlig under det for hans egentlige Hjemstavn lidet betegnende Navn Valdersridderen; usandsynligt er det imidlertid ikke, at han havde sin Bolig paa den faste Borg paa den skjønne Ø i Slidrevandet, af hvis Mure man endnu der seer Spor.

Mellem Valdersen og Gudbrandsdølen har der fra Arilds Tid indtil den Dag i Dag hersket et gjensidigt uforsonligt Had; rimeligt har der her til dette Bygdehad sluttet sig et indbyrdes Familiehad, grundet — som der siges — paa en Strid om det oppe paa Hoifjeldet mellem Valders og Vaage liggende fiskerige Vand, Heimdalsvandet, hvilket gjorde Valdersridderen til en lidet kjærkommen Beiler for Ridder Gjæsling paa Sandbo. Datterens eget Ønske toges der da som desværre endnu i Slægten lidet Hensyn til i denne Retning, og Følgen blev et bestemt Afslag. Nu svoer Valdersridderen Hævn og at ville paa gammel nordisk Viis selv tage sig tilrette. Da det nu var kommet ham

for Øre, at Knud Gjæsling med sine Mænd var paa Leding oppe i Lesje, samlede han sine Væbnere, drog over Fjeldet, overfaldt det nu ubevogtede Sandbo, bortførte sin Elskede, og fnysende af Harme over Afslaget og desuden over det ham af Knud Gjæsling — som han meente — uretteligt berøvede Heimdalsvand satte han Ild paa Gaarden med de Ord: „Nu galer den røde Hane over Ulvehiet.“

Samme Dags Aften kommer Sandboridderen tilbage fra sit Tog, seer sin Gaards rygende Ruiner og faaer Underretning om hvorledes Alt er tilgaaet. Uden at standse eller hvile drager han nu med sine Mænd opover Fjeldet for at indhente og tugte den frække Røver og Mordbrænder og faaer nu vide, at denne — for det Første sikker for al Forfølgelse — er standset ved Fuglesæteren, et Par Mile oppe paa Fjeldet mellem Vaage og Valders. For mere uforvarende med sine trætte Mænd at komme over sin Fiende lader nu Forfølgeren paa Malcolms Viis i det Macbehtske Sagn sit Følge fælde smaa Birketræer og bære dem foran sig. Da det omsider viser sig, at denne Skov af bevægelige Træer er forfølgende Fiender, faaer kun Valdersridderen, bærende sit ranede men villige Bytte i sine Arme, samt hans Vaabendrager Tid til at undfly. Den sædvanlige Omvei til det almindelige Vadested over den lige i Vest

løbende Sjoa Elv er der nu ingen Tid til at tage; i lige Linie styrte de frem til Død eller Frelse. Men her piler Sjoa som en skummende Fos gjennem en uhyre Afgrund mellem tvende Fjelde, hvis Afstand vel ikke er over 3 Alen, men hvoraf den vestlige Fjeldspids er høiere end den østlige samt til samme Tid brat og tilsyneladende uden noget Fodfæste. Bevinget af Kjærlighedens og Selvopholdelsens Kraft og stolende paa sin vidtberømte Smidighed og Styrke vover Ridderen i sin tunge Rustning og med sin Elskede i Favnen Spranget — og er reddet, medens Væbneren, der ogsaa vil vove det, styrter ned i Afgrunden. Forfølgerne, som nu ere lige i Hælene, see dette, og trætte, som de ere, vove de ikke Forsøget, men opgive Byttet. Stedet har af denne Grund endnu den Dag i Dag Navnet Riddersspranget, under hvilken Benævnelse det findes anbragt paa vore Korter.

Ligesom Lord Byron i sin vilde Romantik personligt overbeviste sig om det historisk Mulige i Mythen om Leander og Hero ved selv at svømme over Dardanellerstrædet mellem Sestus og Abydos, saaledes har nylig en ung Mand i Vaage med en lignende Romantik i Hjertet, men udsat for en langt større Fare, vovet og gjort Riddersspranget og derved faktisk beviist, at Spranget ikke ubetinget er et Salto mortale.

Som et Vederlag for den afbrændte Gaard og den rø=

vede Datter fik nu Ridder Knud Gjæsling sig til Odel og Eie overdraget Heimdalen med sin paa Græsgang saa rige Alminding og Vandet af samme Navn med sit herlige Fiske. — Den ene af Opsidderne paa Sandbo har endnu i sit Eie et Pergamentbrev, udstedet 1184 — altsaa samtidigt med Slaget ved Fimreite, hvor Magnus Erlingsen faldt — og undertegnet af Kong Sverrer Sigurdssøn, hvorved disse tidligere omtvistede Herligheder tilstaaes Ridderne Gjæsling paa Sandbo. Den samme Ætling af denne gamle Ridderslægt residerer i en gammel Gaard oppe paa Bakken, der kneiser høit udover Dalen som et Ørnerede over de andre ved dens Fod. Baade ved sin Beliggenhed og sit for disse Strøg mere imposante Ydre minder den om en Ridderborg. Selv Vaabensalen mangler ikke her; man seer der Forfædrenes gamle Harnisker, Staalhuer og Sværd.

Som et Beviis paa disse Gjæslingers voldsomme og alle Love foragtende Færd paa den ene Side, der ganske svarer til Europas øvrige Adels under Feudaltiden, og dens Hovmod selv i Form af Ydmygelse paa den anden, tjener følgende Sagn der i Dalen. Paa en af disse Sandbogaarde boede senere en Fru Gjertrud Gjæsling, ogsaa en født Gjæsling, hvem nogle gjøre til den forhen nævnte Ridder Knuds Enke, men som ifølge den almindelige Mening levede meget senere.

Hun havde 7 Sønner, modige, stærke og vilde som den Natur, der omgav dem, samt frække Voldsmænd. Den Ene efter den Anden faldt saaledes ved en voldsom Død som Ofre for denne deres vilde Færd. Fru Gjertrud sørgede over deres Død, men endnu mere, da hun siges at have været en from Kvinde, over deres Sjele, for hvis Frelse hun maaske bebreidede sig at have udrettet for lidet i Livet. Ifølge sin katholske Tro søgte hun derfor at hjælpe herpaa ved Gaver til Geistlighed og Kirke. Paa Stormands Viis boede hun om Vinteren i Byen ɔ: Bygden paa Sandbo, men om Sommeren flyttede hun med sit Huusgesinde og sin Buskap ud paa Landet ɔ: til den langt afsidesliggende Fjeldgaard, Staarvangen. Som en gudfrygtig Kone vilde hun gjerne hver Søndag i Guds Huus, men da der under hendes Sommerophold heroppe paa Fjeldet var lang Vei til Vaage Kirke, vilde hun være sikker for at Messen ikke begyndte, før hun kom, hvilket tillige vilde krænke hende som Dalens stolteste Borgfrue. Hun forærede da for at være tryg ifaabenseende den villige Præst en af sine mange Gaarde, ved Navn Sunde, paa det Vilkaar, at han ikke skulde lade ringe sammen, før man saa hende komme. Naar man da fra et Udtig saa hende med sit stolte Følge af Tjenestemænd og Kvinder oppe paa Høiden af en i Nærheden af Kir=

ken liggende Bakke, raabte man op til Taarnet: „Naa kjøm Stasen, naa kan I laage jer til aa ringja.“ Fra den Tid indtil nu heder denne Bakke Stadsbakken.

Slutningsstenen paa Gjæslingernes Adel og Herlighed er en Gravsteen paa Vaage Kirkegaard, hvorpaa der staar skrevet: Marthe Sandbo satte sin Mand Ridder Ivar Gjæsling 1695 dette Minde. Altsaa da omtrent døde den sidste Adelsbonde Gjæsling, men hos Odelsbonden Sandbo lever uforandret, omend mere skjult den samme stolte Erindring om Slægtens Berømmelse og ældgamle Aner, hvilke gjøre de fleste europæiske Stamtavler, om ikke de arabiske Hestegenealogier tilskamme. — Forunderligt nok er det imidlertid ikke alene Ridderslægten Gjæsling, som har bygget og i umindelige Tider boet i denne ensomme, vilde, til længere Ophold saa lidet fristende, trange Vaagedal; ogsaa de ældgamle adelige Familier Bratt, Iljarn, Lett, osv. have som Duer, forjagede af Adelshøgen, forstukket sig og fundet Sikkerhed paa forskjellige Gaarde her i Dalen, hvor de — til Ydmygelse for Adelstoltheden være det erindret — fremdeles leve under mere beskedne Navne og i Bondeklæder paa Levningerne af de tidligere Herresæder, nu større og mindre Gaardparceller. Vaage har altsaa til en vis Grad det tilfælles med den troianske Hest, at derfra fremkomme „meri principes,“ lutter Adel;

Dalen har saaledes til alle Tider været og er fremdeles, skjønt under andre Former, vort meest aristokratiske Distrikt, Gudbrandsdalens egentlige Kjerne. Som Europas Konge- og fornemste Adelsslægter vedblive disse Familier fast uden Undtagelse at gifte sig kun dem imellem, og her som der bringer Bruden somoftest et knuust Hjerte som den for Livet varigste Medgift.

Dog Erindringen om denne Fortidens Storhed har her som overalt ved Siden af de mørke Pletter ogsaa sine Lyssider; Adelstolthed udretter ogsaa ofte her hvad Religiøsitet og Sædelighed egentlig skulde afføde. Medens man saaledes i Gudbrandsdalen og navnlig i Vaage træffer saamange uægte Børn, at man ikke vel her som ellers tør spørge Barnet om Faderens eller Moderen om Mandens Navn, er det dog saare sjeldent at finde saadanne Forvildelser paa de store Gaarde hos Efterkommerne af disse stolte Slægter.

Til Stoltheden i denne Retning fæster der sig et tungt veemodigt Minde, som paa en vidunderlig Maade er overleveret til Efterverdenen; Sagaen herom har neppe været skrevet med Pen og Blæk, men den har — som der paastaaes og fuldt og fast troes — været illustreret ved trende, om Vaaren stadigt blomstrende Smaatræer paa Vaage Kirkegaard. For omtrent 200 Aar tilbage, lyder

Beretningen isaahenseende, var der paa Kleppe, en af disse mange Odelsgaarde i Vaage, en underskjøn ung Pige, Odelsbondens eneste Datter, ved Navn Anne. Hendes Deilighed gav hende Navn af Dalens Sol, og hendes Færdighed i at spille paa Langelek var saa stor, at hun som en kvindelig Orpheus fortryllede Enhver, som hørte hende. En ung Bonde fra en af de andre store Gaarde elskede hende, og hun gav ham sit Hjerte og sit Ord. Men Ynglingen døde, før den virkelige Vielse havde kunnet hellige og bekræfte deres kjærlige Pagt. Vaaren efter drog Anne efter Sædvane alene til Sæteren, hvor hun efter Skik og Brug forblev til langt ud paa Høsten. Vinteren derpaa begav Broderen sig op til den nu forladte enlige Sæterstue for at hente Hø og opdagede nu ude paa Volden eller Sætergaarden — ak altfor ofte i al Hemlighed en Kirkegaard — Benene af et Barneliig, som en forbivankende Ulv eller Ræv havde opgravet og afgnavet. Ved sin Hjemkomst til Bygden omtalte han dette. Det kom for Øvrighedens Øre, den lod Stedet og Benene undersøge, og en til Vished grændsende Mistanke reiste sig nu mod den ellers for sin Kydskhed ligesaameget som for sin Skjønhed bekjendte Anne Kleppe. Hun fængsledes og forhørtes, men tiltrods for alle Tvangsmidler vægrede hun sig for at svare eller at give nogensomhelst Forklaring. Da

nu Skinnet og alle Indicier talte imod hende, blev hendes Taushed udlagt som en indirekte Tilstaaelse, og efter Datidens strenge, først for nyligt afløste Love, lød hendes Dom paa, at hun skulde halshugges, og hendes Hoved sættes paa Stage. I hine Dage blev der ikke som saa ofte senere læmpet paa Dommens ofte altfor store Strenghed i dette Stykke ved den kongelige Naade; Dommen skulde saaledes udføres i hele sin Skrækkelighed. Dagen til Henrettelsen var allerede bestemt, Skafottet reist i Nærheden af Kirken, og Graven, hvori den Henrettedes vanærede Legeme skulde hvile, gravet lige udenfor Kirkemuren i uindviet Jord. Skarpretteren, en Yngling nede fra Byen, var allerede ankommet Dagen iforveien.

Da han hørte om hendes trøstesløse Ensomhed, idet Ingen af hele hendes talrige Slægt havde villet see hende paa Grund af den Plet, hun havde sat paa dens Stolthed og Ære, maaskee ogsaa tilskyndet ved Rygtet om hendes Skjønhed, gik han — hendes Bøddel — alene til Fængslet for om muligt at bringe Trøst og Lindring med sig derind. Ak! Ligesom Kjærlighed forvoldte hende Døden, skulde ogsaa Kjærlighed forøge dens Kvaler. Han gik derind, saa hende, hørte hende — som eneste Svar paa hans Tale — spille paa sin Langelek,

som man havde ladet hende beholde hos sig i Fængslet, og han gik ud fortumlet og forvildet.

Dagen brød da frem, og Timen kom. Offeret førtes til Blokken, og Dommen blev oplæst. Her paa Dødens Tærskel løstes først hendes Tunge, og hun talte saaledes: „Jeg har syndet og er vistnok skyldig i een Henseende. Da den, der var min Brudgom for Gud, gik forud til Hvile, bar jeg et Pant paa hans Kjærlighed under mit Hjerte. I den Forbrydelse, for hvilken jeg nu skal bløde, er jeg dog uskyldig. Mit Barn fødtes paa den enlige Sæter, men Livet var udslukket, før det saa Dagens Lys. Jeg begrov det paa Sætervolden for at skjule min Skam for min stolte Slægt. Men Gud har villet det anderledes. Ved hans Navn og for hans hellige Aasyn, for hvem jeg nu snart skal stedes, vidner jeg atter og atter, at jeg er uskyldig i den grulige og unaturlige Forbrydelse, hvorfor jeg er dømt, og som Vidnesbyrd for Menneskene herom beder jeg ham i denne Alvorsstund, om at der om Aar og Dag paa min Grav maa fremvoxe tre Træer, en Hæg, en Rogn og et Bringebærtræ, og at i saa Tilfælde Kirkegaardsmuren maa udlægges om min Grav, for at jeg saaledes kan komme til at hvile i christen, indviet Jord. For hans Skyld, som er vandret forud, har jeg ligesaameget som for min egen tidligere tiet."

Hun gik nu hen og lagde freidigt sit Hoved paa Blokken. Men see! Bøddelen stod skjælvende og bleg og rørte sig ikke af Stedet. Hendes milde Opmuntring til ham om hurtigt at fuldføre sit Værk frugtede Intet. Omsider greb han da fortvivlet, tvunget af Vagten, Øxen; men hans Haand skjælvede, og først det tredie Hug gjorde Ende paa den Ulykkeliges Dødskvaler. Og dog vare hendes Kvaler for Intet imod hans at regne, han, der blev det tvungne Dødsredskab for Lovens straffende Arm paa den, om hvis Uskyld han nu følte sig forvisset, og paa den, som han nu elskede med hele Ungdommens Fyrighed. Han ilede fra Retterstedet, foer op paa det over Dalen ludende høie Fjeld „Skags-næbbet" og styrtede sig derfra ned for saaledes paaeen-gang at udsone sin formeentlige Brøde og i Døden at forenes med sin Elskede.

Og see! Aar og Dag derefter fremvoxede der paa Anne Kleppes Grav en Treenighed af Sandheds-vidner for den Martyrs Uskyld, som hviler derunder, en Rogn, en Hæg og et Bringebærtræ, og Kirke-gaardsmuren hegner for længst omkring den, som hun havde bedet om. Træerne have staaet paa Graven indtil de seneste Tider, men nu vare de forsvundne. Man ymtede om, at de i en natlig Stund vare borttagne af En eller Anden af den endnu levende

stolte Slægt, som paa denne daarlige Maade meente at bringe denne for Familien ydmygende Saga til Taushed.

Lidt ovenfor den simple Trækirke ligger den ligesaa simpelt udseende Præstegaard, omgivet af en Deel stadselige Hængebirke, som her maa erstatte Savnet af Havernes Frugttræer. Denne Gaard er Vaages andet Sangfuglerede; her fødtes nemlig Zinklarsvisens berømte Forfatter, Edvard Storm, hvis Legeme færdedes i Kummer og Møie nede i Danmark, men hvis Sjel og Hjerte altid var i Vaage.

Det var en Søndagskvæl, at min Hest standsede udenfor Sandbogaarden, just som Solen sendte sine sidste Straaler udover Dalen. Det kom mig fore, som om denne sidste Solstraale var den sidste Aftenhilsen fra det gamle Norges, det elskede Fødelands gjæve, svundne Storhed, fra Haraldernes og Olafernes Dage, da Kongen, selv den første Bonde, foer her som hyppig Gjæst gjennem Dalen iblandt Bønderne, paaeengang hans Venner, Slægtninge, Ministre, Hofmænd og Kjæmper, Fædre og Brødre til de over al Verden hædrede og frygtede Hærmænd. Det første Syn, mit Øie mødte, her paa Tonet, gjorde Sit til at styrke Illusionen. Det var en herlig Gubbe — stærk som den hundredaarige Eeg, men rank som Granen — i den gamle gudbrandsdalske Nationaldragt, den lange, næsten fodside, hvide

stadselige Kofte med de uhyre blanke Staalknapper. Men ak! Denne sidste Solstraale fra den gamle Tid svandt ligesaa hurtigt som den bagom Fjeldet; det var den første, som den sidste Kofte fra de gamle Dage, jeg saa, og al den øvrige vælske Dragt, Skik og Tale, navnligt hos Mændene, mindede mig om, at Fortidens Sol var gaaet ned over Vaages som over det øvrige Norges Fjelde, og at Aftenen var kommet. Nei i Kisterne maa man nu ogsaa her søge efter de faa Levninger af det gamle Norges skjønne og stolte Bondedragter, hvor den gamle Haardførhed, Tapperhed, Kraft, Gjæstfrihed, Simpelhed i Sæder og maaskee overdrevne Frihedsfølelse oftest er skriinlagt tillige med dem.

Dog er end Bukketten gaaet af den ældgamle herlige Viin derved, at Korken har været for længe af Flasken, og Indholdet saaledes formeget udsat for den fremmede, slappende Luft, hvormeget af den gamle Geist er der dog ikke her blevet tilbage. — Gjæsteholdet eller Værtskabet for de Reisende er nu i Regelen paalagt Landhandleren som en Forpligtelse, idet det somoftest mere er ham til Byrde end til Indtægt, en Indretning, som uagtet sin store praktiske Hensigtsmæssighed ikke alene forudsætter Gjæstfrihedens Ophør i vore Dale, men ogsaa bidrager Sit til at give de mange virkelige Levninger deres Dødsstød. Men dette uagtet nød jeg her hos Sandbogaardens

Eier — i dette Tilfælde min lovtvungne Vært — en Modtagelse, der var en skjøn Afglands af den fordums Gjæstfrihed, som i de gamle Dage byggede Husene midt over Alfarveien for at tvinge de Reisende til at nyde godt af dens Gaver, og som i den Retning skaffede Norge en Berømmelse, som endnu mindes og prøves af det hele Europa, men ogsaa ofte findes kun at være en Mythe. Jeg mærkede ikke alene ikke det Ringeste til at jeg var den rige Sandboherres ved Loven paatvungne og navnligt under Høaandens Travelhed dobbelt besværlige Gjæst; men tværtimod blev der med den største Venlighed og Forekommenhed bakket op for mig med mange og rige Maal af det Bedste, Huset havde i Eie; man bestræbte sig for paa enhver Maade at gjøre mig Opholdet behageligt og at borttage Braadden af den ubehagelige Følelse, at jeg her paa en Maade havde tvunget mig frem, og Alt dette skete med en Fiinhed og Delikatesse, som i sin Simpelhed og Naturlighed virkede saameget bedre, og som paaeengang var en Arv fra Slægtens Adel og en Affødning af Fortidens Dyder. At denne Gjæstfrihed og Venlighed ikke var beregnet paa Fordelen og ikke paa Forhaand sloges i Hartkorn godtgjorde min Regning ved Afreisen; den var nemlig saa liden, at det var tydeligt, at det, at jeg fik Lov til at betale, kun var et nyt Høflighedsbeviis.

Det havde nu været min Bestemmelse over Lom strax at drage videre ned igjennem Bæver- og Fortundalen til Leerdal og saa igjennem Valders atter at gaa Syd paa. Men Husets unge Søn bad mig om hellere at bie en Dag over; thi da agtede han i Forening med nogle andre unge Mennesker her i Dalen at drage tilfjelds for at fiske og at gjæste Gaardenes Sætre; jeg kunde da senere alene fortsætte Veien over Fjeldet ned til Valders. Derved vilde jeg desuden komme til at see mere af den vilde Fjeldnatur, end paa den anden Vei og paa denne Maade langt hurtigere og ligere komme ned til den Bygd, hvor jeg agtede mig hen. Da jeg nu allerede tidligere havde besøgt Sogn og Leerdal, og jeg her fik et Følge, som behagede mig, gik jeg saameget lettere ind paa hans Forslag.

Denne unge Mand var en mærkelig Incarnation af de forskjellige Elementer, som brydes i en Tvekamp paa Liv og Død ogsaa i denne afsides og fjerne Fjeldstue, det gamle norske nemlig og det, jeg tidligere har kaldet det vælske ɔ: paneuropæiske. Han havde tilbragt et Aars Tid i Hovedstaden og havde i den Tid i en mærkelig Grad tilegnet sig den „danske Tunge," havde fuldkomne Hovedstadsmanerer, ja var endog til den Grad en Jean de France i sin Klædedragt, at han selv paa Fjeldtouren opvartede med franske Handsker, hvilket stadigt i Følget

gav ham Navnet Pariseren. Dette vælske Element vilde i en ublandet Skikkelse have været væmmeligt og besværligt for den, der som jeg just var kommet herop paa Flugten fra dette; men under denne Paris-kristianiensiske Garderobe stak der et ægte, gammelt, godt norsk Hjerte og Sind, som viste, at det kun var i det Ydre, at han var vanslægtet fra Fædrene; ja ved nærmere Bekjendtskab viste det sig at være godt, ægte og stærkt Hardangerøl, som var kommet paa en Champagneflaske med behørig Folie af Knaldsølv. Hans Glæde over at kunne komme „tilfjelds" her fra den trange Vaage-Fjeldstue tillod ham ikke at sove eller som Jagthunden, der aner Jagten, at have Rist eller Ro; den var paaeengang baade barnlig og rørende. En Reise til Paris, London, Italien osv. har vist aldrig kunnet fylde et ungt Hjerte med større Fryd, end denne Yngling følte ved Udsigten til at kunne komme til at gjæste den golde Fjeldørken, hvor der som oftest paa Vandringen ikke er Spor af Naturskjønhed, ja ikke engang af Liv, en Reise, som han desuden oftere havde foretaget, og som altsaa ikke længere kunde have Nyhedens Interesse. Dette Træk var mig Beviis nok for, at han var en ægte Norges og Fjeldets Søn, om han end behagede sig i at gaa maskeret som Franskmand, og denne ydre Form fulgte mig altsaa ikke længere som en mørk Skygge af

det, jeg søgte at undgaa her i mit kjære Fødelands vildeste Fjeldegn, men som et Memento, der just ved Modsætningen blev komisk, og som saaledes gav Anledning til mangfoldige Bemærkninger, hvilke altid bleve optagne med den største Godmodighed.

Omsider brød da den til vor Udvandring eller rettere Opvandring bestemte Dag frem. Kl. 5 om Morgenen skulde den tage sin Begyndelse, men allerede Kl. 3 var min unge Ven paa Benene og vækkede mig. Vort Følge, to andre unge Vaageværinger vare ogsaa paa Pletten til bestemt Tid; men uagtet den foregaaende Dag og en stor Deel af Natten var hengaaet med Tilberedelser til Reisen og med at faa sammenskrabet Geværer og Krudthorn fra alle de omliggende Gaarde til alle de Rensdyr og muligt Bjørne, som skulde skydes, samt engelske Fiskestænger og Fluer til alle de Steder, som maatte staa parate til Fangsten, var min Pariser-Normand dog ikke færdig. — Vist er det, at der udfordres ligesaa mange og forskjelligartede Tilberedelser til en saadan Reise gjennem vore Fjeldørkener som til dem nede i Afrikas Sandørkener, med hvilke hine vistnok i mange Maader ere at ligne. Der som her maa Reisen være beregnet paa flere Dage, og der som her kan man kun gjøre Regning paa enkelte Oaser, vistnok med Spegekjød istedetfor Dadler, men

ogsaa med den deiligste Melk istedetfor Vand. Regelen er en menneskætom Orken; derfor maa der ialtfald meget Mundforraad til for ikke at gaa den visse Hungersdød imøde, og min koselige Værtinde havde i Forening med Sønnen saare travelt for isaahenseende at sørge for os Begge paa det Bedste. Vor Kameel, en lige til Dinene guulhvid Hest men med en lignende Taalmodighed, modtog omsider sin tunge Klov, og efter Kjølvandet af dette Orkenens Skib styrede vi nu vor Kurs.

I Nærheden af Kirken fører en Bro over Vaagevandet, og er man saa kommet over paa den anden Side, begynder Opstigningen strax og uafbrudt, indtil man er naaet op paa Toppen af det Fjeld, som danner Dalens vestlige Grændse. Seer man ned i Bygden igjen, maa man ogsaa her sande det Rigtige i Bondens Benævnelse Fjeldstue om sit trange Hjem. Men Stuen er stor, stor som en uhyre Sal. Man seer nu lige under sig en uhyre Fordybning, tilsyneladende jævn som et Gulv med temligt paralleltløbende Vægge, Fjelde af den Længde og Udstrækning, at man først langt i det Fjerne øiner de Bjerge, der lukke imod Syd og mod Nord. Noget Øst og noget Vest findes der saaledes ikke i Regelen i vore Dale; man hører derfor ogsaa sjeldent disse Benævnelser, og om nogen Orien=

teren i bogstavelig Forstand kan der hos vor Fjeldbonde følgeligt ikke være Tale. — Er man saa kommet over Randen og frem paa den egentlige Fjeldslette, maa man her som ellers erkjende, at Norges Dale ere Revnerne i den haarde Deig, hvoraf Landet er æltet, at Dalene med andre Ord i vort isaahenseende saa stedmoderligt behandlede Norge ere Undtagelserne, og Fjeldene Regelen. Nu bærer det nemlig ikke atter nedad men i en uhyre Udstrækning, med en ringe Stigning lige udad, kun med Nuancen af mindre væsentlige Forhøininger og Fordybninger. Det Besværligste af Opstigningen har man altsaa strax i Begyndelsen, og ofte kan man nu vandre hele Mile temligt mageligt oppe paa Høiden af en saadan uhyre Cellevæg, indtil det endelig med en tilsvarende Brathed i Nedstigningen bærer nedad til Nabocellen eller Nabofjeldstuen.

Det Fjeldplateau, hvorpaa vi nu vare naaede op, er det høieste i Norge; det er de 7—8000 Fod høie Jotumfjelde, som her mellem Gudbrandsdalen og Valders have knyttet sine uhyre Jættknuder. Man har baade i Prosa og paa Vers for Skik at tale om Fjeldenes nøgne Isser; der ligger mere Sandhed, end man maaskee aner, i denne Lignelse. Thi ligesom Skaldehovedet fornemligt er nøgent paa Issen, medens der dog længere nede altid findes en mere og mindre sparsom Rand af Haar, saaledes ogsaa med

de høie Fjelde, hvis Haarbeklædning nedentil Skovene danne. At her paa Jotunfjeldenes Haarrand nede imod Vaage er der ikke længere Skov, men kun sparsomme Levninger, som ikke kunne indgaa under denne Benævnelse, af hvad der vistnok engang var en af Norges herligste Skovtrakter. Det er en sand Vandalisme, som man her finder Spor af. Man seer i Regelen ikke Andet end Stubber af fældede Træer; ofte ligge disse — stundom de herligste Furustammer — ubenyttede og aldeles forraadnede ved Siden; hyppigt ere de nemlig kun fældede i den Hensigt saaledes lettere at komme til det Mos, som groer paa Stammen, og som Bonden i flere Retninger har Brug for. Kommer man nu og da ind i en Tykning af Træer — paa Grund af deres indbyrdes store Afstand kan jeg ikke kalde det en Skov — seer det ud, som om den sorte Død eller en Skovbrand havde raset iblandt dem. Ved deres isolerede Stilling have de heroppe i Høiden ikke havt det nødvendige Ly, og som en Følge deraf har en dræbende Kræft i Form af Slyngplanter og Sop næsten ganske ødelagt dem og givet selv den grønne Naalebeklædning et forkullet Udseende. Som man seer, følger den samme Lod Træet som Mennesket, at det ikke er godt for det at være alene. Ogsaa det trænger til et ligeartet Væsen, som paa nært Hold kan lune og varme

for Storm og for Kulde. Selskabs — for ikke at sige Kjærlighedsdriften — er hos Skabningen som hos dens Herre.

Øverst oppe paa Fjeldsletten viste Horisonten sig for os udstrakt og viid, som man ellers kun finder den paa Havet; de lavere Aaser og Fjeldtinder fortonede sig som forstenede Bølger, og ligesom svømmende paa disse saa man hist og her, fjernere og nærmere, de forstenede Skibe med de snehvide Seil, som de i disse Farvande kjendte Lodser i mit Følge med deres skarpe øvede Øie allerede i en uhyre Afstand kjendte Navnene paa: Kvittingskjølen, Glittertind, Niutgardstinden og den høieste af dem alle, ja det høieste af alle Norges Fjelde, den 8500 Fod høie Galhøpig. — Intetsteds i Naturen gribes man saa mægtigt af Tanken paa Gud som nede paa det dybe Hav og saa her — til Modsætning — oppe paa en saadan, uhyre, 5—6000 Fod høi forstenet Bølgeflade. Ja man skulde fristes til at tro, at den Forestilling, at Gud fortrinsviis troner i Himmelen, er undfanget paa saadanne Fjeldsletter. Aldrig er nemlig ialtfald min Sjel renere end heroppe, aldrig seer jeg saaledes Guddommen bedre, og aldrig føler jeg mig ham saaledes nærmere. Her forene alle Elementer sig for ved en Gjenfødelsens Daab at rense det besmittede Menneske nede fra Dalen; Luften er reen som Æther; det risslende Vand — Fjeldtindernes smel-

tede Snee — som flyder over en af Menneskefødder neppe betraadt Jord, er klart som det ægte Krystal, og Høifjeldenes evige uplettede Sneedække minder om den Uskyld, som selv den reneste Kjærlighed — her i Form af en Solstraale — kan bringe til at rødme. Og idet Sjelen ved dette Fjeldbad saaledes for en Deel gjengives sin tabte Reenhed, gjenvinder ogsaa Tvillingen, Legemet, noget af sin oprindelige Sundhed og Styrke. Aldrig har Livslysten svulmet saaledes ialtfald i mine Aarer, og aldrig har jeg i Regelen fundet mig stærkere og friskere end paa disse i og for sig saa besværlige Fodvandringer oppe paa Fjeldene. Jeg maatte saaledes sande og erkjende, da vi og vor Kameel holdt vor første Hvile til Frokost, efterat den besværligste Opstigning ud paa Formiddagen omsider var tilende, at intet Maaltid havde smagt mig saa godt og saa kvægende som disse Levser og dette Spegeflesk og denne Ost, nydt med Tollekniv og Fingre istedetfor Gafler, og med Græsset som Dug og Træet som Tag.

Midt under alt dette kan det dog ikke negtes, at Landskabets Ensformighed og Goldhed i Forening med den dybe, her imellem Fjeldene herskende Ensomhed og Stilhed, som kun en enkelt, paa faa Skridts Afstand opjaget skrigende Rype — Fjeldets Maage — forstyrrer, ligesom ved Seiladsen paa det store, ensomme Hav i Længden

truer med at blive trættende. Glade vare vi derfor alle, da vi efterat have passeret Lemondsjøen paa nærmere — og det store Thessevand paa fjernere Hold naaede frem til Randsværksæteren, hvis rygende Pibe vidnede om Mennesker, og hvor Bølingen omkring paa Sætervolden med deres Bjælder, Brølen og Brægen frembød en livlig og behagelig Afvexling.

Mit tidligere Bekjendtskab til Sætrene havde i Regelen lært mig at ligne dem ved Grisehuse og at betragte Sæterjenterne som de her fuldkomment passende Væsener; det havde saaledes givet „Fjeldeventyret" og dets Efterklang „Til Sæters" et frygteligt Dementi. Men her paa disse gudbrandsdalske Sætre skulde det blive mig klart, at Bjerregaard — en ægte Gudbrandsdøl, som rimeligt mangen Gang havde vandret paa disse Fjelde — kun havde malet efter Naturen. Sætrene her oppe paa vort Lands mægtigste Høifjelde ere nemlig ordentligt tømrede Smaahuse — ikke som ofte ellers en huul Steenrøise — med to Værelser, et større til Beboelse, Smør og Ostelavning, og et mindre indenfor til Melkebod, begge, ialfald det yderste, forsynet med fuldstændige Vinduer. Gulvet her paa Randsværksæterens Dagligstue var reenfeiet og bestrøet med friskt duftende Brisk, Sengene belagte med rene Tepper og Lagen, Borde, Bænke, Melkeringer og Kob-

berkjedler skinnende hvide og blanke, og ved Peisen stod en Jente i den rene og nette Fjelddragt, som de Fleste kjende fra „Fjeldeventyret“ og „Til Sæters“, den sorte Stak, det røde Liv og de fuldkomment hvide Linnedærmer.

Der foer et venligt hjerteligt Smiil over hendes Ansigt, da hun saa, at der kom Kjendinger fra Dalen, fra den beboede Verden, som hun i Uger og Maaneder havde været skilt fra under sit stadige Ophold i Klosteret her oppe paa Fjeldet i 3 Miles Afstand fra Bygden, et Smiil, som ikke kunde misforstaaes, som gjorde den Trætte saa godt, og viste ham, at han var uhyre velkommen. — Norges Høifjelde have ikke som Helvetiens Alper Restaurationer fast lige til den øverste Top, hvor man opvartes med Vine, Steeg — rigtignok som oftest Gjedesteeg istedetfor Gemsesteeg — Sophaer og bløde Duunsenge; de have kun Sætre, men hvad d e r, ialtfald paa disse Høider, bydes er reent og ublandet, den bedste Melk, som Europa har ieie, og det sundeste Brød, og det bydes — hvilket er det bedste Krydderi — ikke alene som en Gjæstfrihedens naturlige Gave til den trætte Vandrer, men som en Tak for at han ikke er gaaet den eensomme Hytte forbi; det bydes endvidere i et Sprog, som foruden sin naturlige Velklang har den vemodsfulde, rørende Interesse, at det nu nede i Dalene dra=

ges med Døden, Hjertets til Hjertet gaaende Sprog, som med sit trofaste, venlige „Du“ viser, at det ikke kjender Rang, Stand og alle de andre Hjertet forstenende Hensyn, men kun Mennesker, Mennesker som Brødre og Søstre.

Medens vor hvide Kameel, som var befriet fra sin Byrde, gjorde sig tilgode med det rige og fede Græs nede paa Sætervolden, havde vi travelt med at udtage Klovens Indhold, og snart stod i broget Uorden herlige Melkeringer, dampende Kaffe, Flæsk, Ovnbrød og Fladbrød, Smør, Gjedeost og Mysmerost med Tilbehør af Træskeer og Tolleknive færdig paa Bordet, der var saa skinnende hvidt, som det var af Marmor. En mere velsmagende Middag er, tør jeg paastaa, aldrig spiist i de første culinariske Templer i Wien, Frankfurt am Main eller Palais Royal. Følget tog sig derpaa en høist nødvendig Siesta i Sengene; jeg foretrak derimod at hvile mine trætte Lemmer i en massiv Kubbestol, vistnok et sørgeligt Vidnesbyrd om vore Skoves Forfald, men for den Mødige den bedste Form af Stol, som Kunsten efter min Mening har opfundet, tiltrods for alle Spring, alle Udstopninger, alle Chaiselonger o. s. v. — Men Dagen var allerede langt fremskreden; den tidligere klare Himmel var nu bleven noget formørket af Skyer, og vi vare kun

---

naaede halvveis frem til vor Natteſtation, Ruslien; vi maatte ſaaledes ſnart atter afſted. Der er nede fra Dalen givet en vakker Lov for disſe Sætre, nemlig at den Reiſende ikke maa betale for hvad han der nyder. Spørgsmaal af den Art vække ſaaledes ſom en underlig Contraſt til Hotellerne nede i den civiliſerede Verden kun Uvillie, og en tarvelig Drikkeſkilling er derfor Alt hvad man tør byde.

Kløven blev da atter læsſet paa vor Blondine, og hurtigt, ialtfald i Begyndelſen, gik det da videre over de vilde Heier. Vi havde nu den 7400 Fod høie Nautgardtinds ſneelagte Top noget i Forgrunden til=høire, og efter den ſtyrede vi nu vor Kurs ſom efter et Fyrtaarn. Ligeſom der ikke paa Havet kan være Tale om ſmukke, afvexlende Proſpekter, idet kun Bølgernes mere og mindre ſmukke Form udgjør det Pittoreſke, ſaaledes ogſaa paa Høifjelde ſom disſe; den ſamme evindelige Ensformighed, her af Fjeld og lavere Aaſer, hvis forſkjellige ofte maleriſke Form ſtundom kan være interesſant nok, og af og til af ſmaa Kjern. Men ſee, paaeengang laa der, da vi langt ud paa Eftermiddagen nærmede os Veodalen og juſt vare komne gjennem en tættere og friſkere Skov, end vi havde truffet den hele Dag, en Fjerding lang, tilſyneladende græsrig Slette, til alle Sider omgivet af Træer, ud=bredt for vort Øie. Det Hele ſaa her ſaa blidt, fredeligt

og dyrket ud; det dannede en saa fuldkommen Modsætning til alt det øvrige Vilde og Haarde, som den ganske Dag havde mødt vort Blik, at vi uvilkaarligt kastede os ned i Græsset for ret i Mag at nyde dette velgjørende Syn, og at jeg ufrivilligt maatte spørge mig selv, om jeg var ved Galhøpiggens, Glittertinds og Rautgardtindens Fod, en 3000 Fod over Havet, eller om jeg endnu var nede i Lavlandets Dale. Som man seer, have ogsaa disse Ørkener sine, skjønt vistnok faa Oaser. Vi bleve alle enige om at tage vor Niste frem og nyde vor Eftersvæl her samt — ved en ufrivillig Ideeassociation — at drikke en Dram som en Mindeskaal for Venner og Frænder nede i Dalen.

Vi bleve imidlertid snart paa en ubehagelig Maade vækkede af vore blide Drømme; Skyerne, som mere og mere havde samlet sig om de uhyre Ledere trindt omkring os, kunde nu ikke længere holde tæt, og Regnen begyndte at øse ned i Strømme. Idet vi ofte maatte bane os Vei mellem Birkebuskene, fik vi den naturligviis igjen med Renters Renter, og Følgen blev, at „Undersaatterne og Øvrigheden" deels enkeltviis, deels begge tilhobe bleve dyngvaade. Selv vor Kameel kom i slet Humør, hvortil vel og Trætheden bidrog Sit, og dette viste sig paa en saare ondskabsfuld Maade, deels som en stødeviis Stahed, som blot kunne hjælpes paa ved vore

Sted, deels fornemlig som en idinefaldende beregnet Misviisning, idet den enten paa den ene eller paa den anden Side gjorde sig al optænkelig Umag for at støde med Bredsiden eller Kloven lige mod de mødende Træer, hvorved Lasten paa dette vort Ørkenskib ieetvæk truede med at kaste sig. Vi maatte saaledes sætte den eneste „kjendte Mand" til at lodse baade Skibet og os, som fulgte i Kjølvandet, gjennem de i foruroligende Grad voxende Bække og Damme. Vor Samtale gik naturligviis ikke mere saa livligt som før, og Tausheden blev kun afbrudt af enkelte korte Spørgsmaal og Svar om Kjærnenes og de mere fremragende Fjeldtinders Navne. I disse troer jeg med mit ringe Kjendskab til Oldnorsken at gjenfinde Benævnelser, lige hentede eller rettere bevarede fra denne; alle Kjærnenes Navne endte t. Ex. med „vatn" og Sletternes med „dalr" o. s. v. Det synes jo ogsaa rimeligt, at — om nogetsteds — maatte det være her i den meest afsondrede Fjeldørken i Norge, at det Gamle maatte kunne holde sig og leve og ikke smittes og dø af Sprogpesten nede fra Sletterne. Selv „Pariseren" var her efterhaanden — ham selv uafvidende — bleven ganske og aldeles norsk; i den Grad virkede Smitten fra den modsatte Side som en Reagents eller Purgants; jeg havde saaledes i længere Tid, selv før Trætheden gjorde, at Naturen gik over Optug-

telsen, ikke hørt det Vælske, men kun det ægte, skjønne Gudbrandsdalske komme over hans unge godmodige Læber.

Tusmørket var allerede faldet paa, da vi naaede Veolisæteren, og vi maatte saaledes ile videre uden at standse, saameget end Trætheden og en venlig Hilsen af Sæterjenterne indbød os til at hvile. Hurtigt droge vi nu ned i Sjodalen, vadede over den af Regnen allerede opsvulmede Veelv — en Bielv til Sjoa, som giver Dalen sit Navn, og som gjennem Riddersprangel baner sig Vei til Vaagevandet — og naaede i Mulm og Mørke, takket være den „kjendte Mands" store Kjendskab til Egnen, usfadte frem til Ruslisæteren Kl. 10 om Aftenen. Vi havde nu paa faa Afbrydelser nær gaaet i hele 14 Timer og havde tilbagelagt 4½ Miil paa ubanede Veie og tildeels over steile Fjelde; baade Trætheden, vore gjennemblødede Klæder og det uhyggelige Mørke denfor gjorde det derfor til et for os i den Grad glædeligt Syn, da Sæterdøren gik op, og vi saa en klar Flamme lyse og gnistre inde paa Peisen, at vi paaengang istemte et jublende Hurra, en Glæde, som Echoet viste, at selv Bjergene deelte. Efterat have hilset paa begge Sæterjenterne og givet dem vor Haand, medens vi her som ellers kun fik Fingrene til Gjengjæld, var vort første Skridt som naturligt at tage vore vaade Klæder af. Nogle gik heri saavidt,

som vel var nødvendigt, kan jeg tro, at det ikke var deres men Naturens Skyld, at der nu ikke for Jenternes Oine fremstillede sig en og anden tyndt drapperet levende Apollo fra Belvedere. Dette lod imidlertid ikke til at anfægte dem paa nogen kjendelig Maade; det Naturliv, som føres her mellem Fjeldene, har berøvet Saadant den Betydning, det har i de mere kultiverede, jeg vil derfor ikke sige mere moralske Egne. At udlede det af den reneste Kilde, af den ofte misbrugte Sætning, at for den Rene er Alting reent, drister jeg mig vistnok ikke paa Grund af de tidligere nævnte uhyggelige Opdagelser; men jeg skylder Sandheden at tilføie, at vel hørtes der af og til paa disse Sætre en Tale, der uden at være usømmelig vel kunde kaldes fri, og som ialmindelighed i og for sig mere er et Beviis paa et reent Hjerte end paa det modsatte, men aldrig saaes der ialtfald en uanstændig Handling. Og dog lægger dette tvungne, nonneagtige, unaturlige Klosterliv sit Plus til Lidenskaberne og Fristelserne.

Efterat nu vore Beenklæder, Frakker, Skjorter, Tørklæder o. s. v. i forskjellige maleriske Grupper tættere og tættere havde drapperet sig paa Snore og Kroge omkring Gruen, satte vi, de i samme Proportion mindre drapperede Helte — ialtfald Madhelte — os omkring det runde, nei fiirkantede Bord langs Væggen,

utaalmodigt ventende paa at Grøden, som af al Kraft tværedes paa Peisen, dog skulde blive færdig. Omsider kom Øieblikket, og Hungeren, Trætheden, Gjæstfriheden og Hyggen her i den lille, af den klare Ild oplyste og opvarmede Sæterstue, medens Regnen plaskede og Stormen tudede derudenfor, bevirkede i Forening, at Maden smagte fortræffeligt trods det evindelige Einerlei af Grød og Melk og Melk og Grød. Efterat Maaltidet var tilende, og Trugene, Melkeringerne o. s. v. atter vare førte ind i Melkeboden, absenterede Sæterjenterne sig for at søge Nattelogis hos deres Veninder i Nabosæterne og saaledes at overlade os deres Senge til fri Raadighed. Ogsaa disse vare som hele Sæteren nokſaa reenlige og nette; men paa Grund af en overdreven Ækkelhed, der ofte har fulgt mig som en god Genius igjennem Livet, men som her viste sig som min onde, foretrak jeg ogsaa her den eenlige Stand og lagde mig med min Randsel som Hovedpude paa Bænken under Vinduet. Paa gammel nordisk Viis tjente saaledes min Bordbænk mig ogsaa som Natteleie. Her faldt jeg snart trods Leiets Haardhed i en roligere og bedre Søvn end mangengang nede paa Duunsengene i de store Byers Hoteller; her behøvedes ikke Laase, ikke Bomme, ikke Vægtere; Norges Kjæmpefjelde stode her selv Nattevagt.

Ved det stærke Morgenlys, som faldt ind i Sæteren gjennem Vinduet ligeover min Bænk, vaagnede jeg og reiste mig op for nu at kunne oversee Egnen, som Mørket den forrige Aften havde tildækket saa ganske. Himmelen var ganske klar; ved den grønne Sætervolds Fod laa det lille speilklare Rusvand, paa hvis jomfruelige Barm en Baad endnu aldrig havde vugget sig, og hiinsides Søen taarnede sig Aaser over Aaser, Fjelde over Fjelde, indtil mit Øie som over en Himmelstige naaede Riutgardtindens sneehvide Top, nu en uhyre Rosenknop, takket være den opgaaende Sols første Straaler. Jeg hørte Sang og Bjældeklang ude paa Volden, og hurtigt og let for ikke at vække mine snorkende Reisefæller var jeg paa Benene og ude af Sæterdøren. Det var Budeierne i denne lille Landsby, denne Aula af Sætre, som havde sluppet Kjørene, Faarene og Gjederne efter at have melket dem i den tidlige Morgenstund, og som nu under deres Kauen eller Lokkesang førte dem i Gaasegang, selv gaaende i Spidsen for den lange Række, ud paa de forskjellige Beiter. Stundom havde de Salt eller Fladbrød i Haanden for saaledes bedre at faa dem til at følge, men oftere ansaaes dette for en overflødig Gjerning; thi i Regelen er der det meest rørende Kjærlighedsforhold mellem Kvæget og dets Vogtersker og

Pleiersker her paa Fjeldet. Det er et Forhold som mellem Moderen og det hjælpeløse Barn, et Forhold, som Ensomheden, den lange Omgang og Pleie i Forening med Trangen til at have noget Varmere at elske end de nøgne Aaser og de golde Klipper efterhaanden have udviklet. De forstaa til Fuldkommenhed hinandens Sprog og Miner; hvad der for Andre kun er uforstaaelige Runer bliver dem indbyrdes tydelige Skrifttegn, og som Barnet blindt hen følger sin Moder, hvorlangt det saa skal være, behøves heller ikke her andet end et saadant ubeviist Kjærlighedens Lokkemiddel. Et Saar i en Gjedeunges Fod eller en Kalvs Traaghed til at æde, vækker her paa Fjeldet større Sorg, ømmere Deeltagelse og større Ombu, end et Menneskes Overkjørsel og Død nede paa Londons eller Parises Gader.

Da jeg efter denne Morgenudflugt vendte tilbage til Sæteren, vare mine Reisefæller ogsaa komne paa Benene, og efterat Melkeringerne, Mysmerosten o. s. v. atter havde været fremme, ilede de afsted med deres Fiskesnører for at prøve deres Fiskerlykke nede i Rusvandet. Jeg foretrak at aflægge et Besøg omkring i Nabosæterne, hvoraf her i kort Afstand fandtes 4 a 5. Overalt traf jeg nu Sæterjenterne hjemme, og overalt fandt jeg dem nu deels stummende den tommetykke Fløde, som de saa kjærnede paa Haandkjærnen — et

Arbeide, som baade udfordrer Styrke og Øvelse — deels ystende, idet de hældte den skummede Melk i de store Kobberkjedler, der som et nødvendigt Appendix altid hører med til Sæterinventariet, og som snart stode kogende over Gruen. Overalt traf jeg den samme Orden og Reenlighed, men fornemlig i Skatkammeret, Melkeboden, hvor man til samme Tid, da der i Regelen ingen Vinduer findes, træffer en behagelig Kjølighed som i en Kjælder. Her stode stundom 3—4 Etager af uhyre Melkeringer, ofte indtil 1½ Alen i Diameter. Alle Sæterstuerne vare lyse, rummelige og beregnede paa Vinterophold; thi efterat Kvæget er drevet hjem i Slutningen af August eller Begyndelsen af September, vender en Deel af det senere tilbage til Sæteren for der at fortære det Foder, som kan være indhøstet paa Sætervolden og de andre Fjeldslaatter. Disse Budeier henleve altsaa som Regel et fuldkomment Klosterliv i en 4—6 Miles Afstand fra Bygden, og man skulde saaledes tro, at denne Ensomhed med sine i Længden triste Omgivelser maatte have afpræget sit Alvor i deres Ansigt og deres Sind. Men tværtimod, de ere som oftest livsfriske og muntre, takket være deres sunde Beskjæftigelse, Levemaade, stærke Bygning og Constitution samt maaskee fornemlig deres medfødte forunderlige Kjærlighed til Fjeldet. Jeg søgte at

overtale En og Anden af dem til at synge mig nogle af deres Viser eller fortælle mig nogle af deres Eventyr; men forgjæves. De havde dog ogsaa her spiist af Kundskabstræets bitre Frugt, en Forsigtighed eller Mistro havde ogsaa fundet Veien til disse fjerne afsides Sætre, saa at de heller ikke i dette Stykke strax gave hele Haanden men kun Fingrene, som naar de hilsede. Der maatte et længere Kjendskab end her kunde forudsættes til at løse deres poetiske Tunge.

Dog allerede i Prosa har denne paa disse Hoifjelde en paafaldende Blødhed og Velklang, som jeg ikke har truffet Mage til, det skulde da være nede paa Italiens Sletter. Som deres Tunges Gang er harmonisk og let, saaledes ogsaa deres Fods. Vante til at springe fra Steen til Steen over Fjeldbækkene og i al Hast at ile efter de lette Faar og Gjeder over Tue, Stok og Steen, er deres Fodbevægelse tiltrods for deres ofte svære Figur saa let og gratiøs, at mangen Pariserdame vilde kunne see derpaa med Misundelse. — Ensomheden forkortes i disse Melkeklostre ved det stadige eensformige Arbeide, ved Besøg paa og fra de andre nærmere eller fjernere Sætre samt især ved Visitter nede fra Dalen. Da er der Gjæstebud og Hoitid i Sæterstuen; det er levende Aviser nede fra Bygden, stundom Kjærlighedsbud, som bringes personlig. For Nattebesøgene om Løverdags-

kvællene ligge disse Sætre altfor bortfjernede fra Bygden. — Af Bøger fandt jeg meget faa; de indskrænkede sig til Psalmebøger og i Høiden Postiller.

Fiskerne vare imidlertid komne tilbage fra deres forskjellige Udflugter langs Rusvandets Bredder; men Fiskerlykken havde desværre viist sig at være tynd, saa at vor tidlige Middag kun med Hensyn til Tiden varierede fra vort seneste Maaltid. Vi brøde da atter op, droge en Omvei over den nøgne og øde Bessestrand for at undgaa et stort Fossefald, som Sjoa her danner, ned til Sjodalsvandet, der kun ved et lidet Eid er adskilt fra det store Gjendinvand. Her ventede vi at finde en Pram, hvorpaa vi kunde sætte over til den modsatte Side. Vi fandt ogsaa en saadan, liggende paa det Tørre, som vi ved forenede Kræfter bragte ud i Vandet; men vi vare derved ikke komne paa det Tørre; thi Prammen viste sig nu mere at være en Sold end en Baad, saa at vi ikke turde driste os til at bruge den. Her var nu gode Raad dyre; Fiskerbodene, som findes overalt ved de store Kjærn, og som ligne Vestlandets Nauster (Baadhuse), vare nemlig alle tillaasede og ubeboede. Vor kjendte Mand, hvis Kjendskab ellers nu begyndte at blive mindre og mindre, maatte afsted til en langt høiere oppe ved Søen liggende Sæter for der at skaffe os en Pram, og til vor usigelige Glæde viste der sig nu snart

en saadan, roet af to Fiskere, som nu satte os over til den modsatte Side, til den enligt liggende Grasvigsæter.

Sæterdøren her var lukket, hvilket var paafaldende og usædvanligt paa denne Tid af Dagen i det gode Veir. Vi gik imidlertid ind, og i Sengen laa der en ung Pige i dyb Søvn. Først da vi ruskede i hende, foer hun op forskrækket og gnidende sine Dine for rigtigt at see, om det var en Drøm eller Virkelighed, at fire Fremmede fra Byen og Bygden havde kunnet finde Veien herop til hendes ensomme, fjernt liggende Bolig. Hun var skjøn, som hun stod der i sit røde Livbælte om det hvide skinnende Linned, med det gule Haar bølgende nedover de ranke og runde Skuldre, og med Glæde, Undseelse og Skræk kjæmpende som ilende Lys og Skygge om Magten over hendes gjennemsigtige, skjønne, livsfriske og hjertensgode Ansigt. Glæden blev dog snart den seirende Følelse hos hende, da hun snart iblandt os havde gjenkjendt to af sine Bygdefolk, en Opdagelse, hvorved hun strax med Hensyn til os Øvrige følte sig rolig. Hun fortalte os da strax som en Grund til og Undskyldning for sin lange Middagssøvn, at hun Aftenen iforveien ved at faa Bølingen hjem havde savnet et Lam. Tre Gange havde hun den forrige Nat, i Mulm og Mørke og i det øsende Regn, været ude mellem Fjeldene en halv Miil paa

hver Kant omkring Sæteren for at lede efter den Tabte, og omsider — og her straalede hendes Ansigt saa underskjønt af Glæde — havde hun fundet den forvildede Stakkel i en saadan Afstand og for det Meste baaret den paa sine Arme hjemad til Sæteren. „Den Stakkar! Den var saa træt“ lagde hun til uden med et Ord at omtale sin egen Træthed, Møie og gjennemblødede Tilstand.

Hvem maatte ikke her tænke paa Frelserens rørende Lignelse om Glæden over det fortabte og gjenfundne Faar; her saa man den illustreret med de sandeste og skjønneste Farver. O hvormeget maatte ikke en saadan Kjærlighed kunne bære og formaa, naar den gjaldt et Menneske! Hvor fuldt og varmt maatte ikke dette Hjerte slaa, og det maaskee just fordi det aldrig havde været indpiint under noget aandeligt Snørliv, ligesaalidt som den fulde Barm, hvorunder det slog, af noget virkeligt! Thi hvor finder man paa Dannelsens Høider, navnlig i vor Snørlivs- og Krinolinealder, en saadan uforfalsket, kvindelig Livsfriskhed, Sundhed og Skjønhed, saa kvægende for Legemets Øie, parret med saamegen naturlig, uforstilt, opofrende og overstrømmende Hjertensgodhed, saa frydefuld for Sjælens? Findes de virkeligt der forenede, da maa det ialtfald være med dem, som Mythen fortæller om Tvillingstjernerne, at den ene som oftest skjuler sig under Horisonten, medens den an-

den er over. Eller maaskee sandere; det gaar her som med de mere kultiverede, de dobbelte Blomster; de vinde maaskee i ydre Pragt, men tabe hvad de enkelte beholde, den mere poetiske Duft. Ak! Hvor vendte ialtald her det hos mig saa ofte opkomne Ønske med fornyet Kraft tilbage, at kunne kaste al min tunge Ballast af Kundskabs- og Dannelsessmuler overbord som en kun hemmende Byrde paa den glade Fart gjennem Livet, for da saameget lettere og sikrere som Englænderen nede i Dalen at kunne gjøre — ikke Riddersspranget — men Spranget over Rubicon.

Hun bad os om at blive hos sig i Sæteren, saameget mere som hun af sikre Tegn skjønnede, at det trak op til et Uveir. Men Følget vilde videre og haabede samme Aften at naa frem om ikke til Heimdalsvandet saa dog til Aakresæteren. Vi maatte altsaa atter afsted. En forunderlig Skjebne — vistnok som altid viis og god i sin Gang — har stedse paa Fjeldet som i Dalen drevet mig bort derfra, hvor jeg helst vilde hvile, om jeg end ikke med Tegnér har kunnet sige, at det var Furier, som pidskede mig fra Elysium. Da hun nu hørte, at vor „kjendte Mand" ikke længere var kjendt, tilbød hun sig strax til at følge os en halv Miils Vei til det nærmeste Sæter, Kampsæteren, hvorfra vi da senere kunde faa nærmere Anviisning. Hastigt kastede

hun en Stak over Hovedet, lukkede Sæterdøren til, lagde Noglen under en Steen og ilede foran os over Stene, Tuer og Bække saa let og hurtigt, at vi knap kunde følge hende. Da vi nu vare komne op paa en Aas, hvorfra vi kunde see over til vort nærmeste Maal, vilde vi give hende Drikkepenge, idet hun forlod os; men hun tog ikke imod dem; „hun vilde ikke betales for sin Glæde." Hun satte sig ned paa en Steen blandt nogle Buske, og der blev hun siddende, saalænge vi kunde øine hende. Det var hende maaskee en Glæde saalænge som muligt med Øiet at følge de Mennesker, hvis Besøg havde gjort Dagen til en Festdag paa hendes ensomme Sæter.

Vist er det, at Lykken forlod os med hende paa vor Vandring. En af vort Følge, en ung elskværdig Student nede fra Dalen af et svageligt Helbred gjorde kort efter et Feiltrin, idet han skulde springe paa Stenene over en Bæk, og forvred saaledes sin Fod. I Begyndelsen ændsede han det ikke videre og med en uhyre Flok Gjeder som Forløbere og Meldere af vor Ankomst — de smukkeste og største jeg havde seet, siden jeg var nede paa Alperne — gjorde vi vort Indtog paa Kampsæteren. Denne var den sidste ægte gudbrandsdalske Sæter, som vi gjæstede, og vi skulde snart ved at lære Modsætningen at kjende, in=

derligt komme til at beklage, at vi heller ikke her fulgte det gjæstfrie Raad at blive der over Natten.

Det gik da efter en kort Rast videre. Lidt efter lidt var Himmelen atter bleven overtrukket, og snart rugede der blytunge Skyer over Fjeldene foran os i Horisonten. Hurtigt gik vor Venindes Spaadom paa Grasvigssæteren i Opfyldelse; Regnen skyllede nemlig snart uden Afbrydelse ned paa en Maade, som man kun i korte Skurer kjender til nede i Dalen, idet Fjeldene ere ligesaameget Regn- som Lynildafledere. Vi vare nu komne ned eller rettere op i den fuldkomment øde og nøgne Grimingsdal; man saa kun Foden af vilde Fjelde, hvis Toppe Skyerne tilhyllede, nøgne Stene og de af Regnen opsvulmede rivende Fjeldbække. Vor Lodses Kjendskab var her kun yderst ringe; han havde blot engang forhen og det i godt Veir faret herigjennem. Da nu Mørket ogsaa begyndte at falde paa, begyndte Situationen at blive høist betænkelig, saameget mere som vor syge Reisefælles Befindende blev værre og værre, saa at han mistvivlede om at kunne naa frem. Efter vor Lodses Beregning maatte Aakresæteren dog være os nærmere end Kampsæteren, hvortil vi efter holdt Raad havde villet vende tilbage, og som vi nu langsomt rykkede frem, kjendte ogsaa virkelig vor brave Fører til vor usigelige Glæde det i Nærheden liggende høie Fjeld for at være

Natrekampen, hvorfra han med Bestemthed viiste, at der kun var en liden Fjerdingvei igjen ned til Sæteren af samme Navn. Det var isandhed en stor Lykke, at vi vare saa nær ved Huus, hvorledes det end maatte være, thi vor syge Kamerat faldt nu besvimet om under uhyggelige og ængstende Konvulsioner. Det var altsaa umuligt at komme frem paa den tidligere Maade. Atter holdtes der da Raad, og det besluttedes heri, at jeg skulde blive tilbage hos den Syge, medens de andre To droge ned til Sæteren for at faa Kloven af Hesten og saa bringe den op igjen for om muligt paa dens bare Ryge at transportere Stakkelen ned.

Man tænke sig denne Stilling i en fuldkomment øde, mennesketom og vild Fjeldørken 5—6000 Fod over Havet, medens Regnen strømmeviis skyllede ned over den syge besvimede Stakkel, medens Lynilden knitrede i Fjeldet ligeover, og Tordenen bragede med et forfærdeligt Echo, og man vil have et Begreb om den fuldkomneste Hjælpeløshed, medens jeg sad her og ventede paa Udsendingernes Tilbagekomst. En Time forekom mig her som en Evighed. Med en ubeskrivelig Glæde saa jeg omsider Hesten og de tvende Reisekamerater som frelsende Engle at vende tilbage. Vi løftede vor Patient, da han var nogenlunde kommet til sig selv, op paa Hesten, og saaledes ankom vi da ilde til Mode

---

til Aakresæteren. Og ak! hvilken Forskjel paa denne Sæter og dem, vi tidligere havde besøgt paa vor Vandring! Sætervolden var et fuldkomment Morads, og Sæteren selv en af disse uhyggelige, mørke, stinne og fugtige Huler, som ere en Parodi paa Alt hvad der har Navn af Idyl og Romantik. Det var nemlig ikke en gudbrandsdalsk, men en hedemarkisk Sæter, som vi her i dette, i forskjellige Strømninger sig trodsende Nomadeliv oppe paa Fjeldet vare trufne paa. Det eneste Vederkvægende var den Beredvillighed og Venlighed, hvormed de herværende, forresten lidet tækkelige og reenlige Sæterkoner stillede deres usle Bolig og dens tarvelige Indhold til vor Raadighed. Heldigviis fik vi af nogle tilstedeværende Fiskere kjøbt os en Ret deilig Fjeldøret, som faa Øieblikke iforveien var fisket i det nære Aakrevand, og som navnlig for den Syge blev en forfriskende Afvexling fra den evindelige Mælk, Ost og Havrebrød. Med Hensyn til Nistens Indhold havde vi nemlig maattet sætte os paa halv Ranson, da den under den stærke Fjeldappetit truede stygt med at slippe op. Det gaaer desuden paa Farten over Høifjeldene ogsaa i denne Heenseende som paa den over Havet; Maaltiderne ere den meest behagelige Afvexling i det for Øie og Sind ensformige Liv. Jo mere vore poetiske Nydelser aftoge under de senere uheldige Omstæn-

digheder, destomere maatte vi ogsaa søge vor Trøst og Tilflugt i de materielle.

Vor Syge krøb derpaa i den bedste Seng, der vistnok var lidet lokkende at see til, men som dog havde den gode Egenskab, at den var nogenlunde tør, medens store Draaber af den idelige Regn lode gjennem det utætte Sætertag deres melankolske Lyd høre baade ved Hovedgjærdet, i Midten og ved Fodderne af den anden. Denne Nat havde jeg for min Deel saaledes intet Valg, men fandt atter en taaleligt vederkvægende Søvn paa en Langbænk. — Morgenen brød omsider frem, men Skylregnen vedvarede, hvorved Sæteren lidt efter lidt formeligt blev gjennemblødet, som om det kunde have været et tyndt Telt, og til Slutning var der kun et lidet fiirkantet tørt Rum tilbage ved Gruen, netop saa stort, at vi fire Personer kunde stue os sammen paa nogle Krakker; overalt flømmede det ellers, i Sengen, paa Borde og paa Gulv i Strømme. Da det nu saaledes var bleven ligesaa ilde, ja værre paa Grund af den fugtige Raadamp inde end ude, besluttede vi os hen paa Eftermiddagen til at bryde op. I en skrøbelig Pram satte vi over det halvmilelange Aakrevand, paa hvis modsatte Side der var en Fiskerbod, hvor der skulde være Folk tilstede, som havde Heste. Vi vare ogsaa heldige nok til her ikke alene at skaffe vor Syge en

Hest at ride paa, men ogsaa samtlige selv at komme tilhest.

Poesien ved Fjeldvandringen var under disse uheldige Omstændigheder ganske gaaet fløiten, og med den Stimulusen for vore Fødder og Lemmer; den er i saadanne Forholde den eneste rette nervus rerum gerendarum. Paa disse Dyr, der altsaa vare alt Andet end Pegaser, fore vi nu raskere afsted tiltrods for den temligt tætte Kratskov af Birk, som omgav Aakrevandets vestlige Bred. Denne Skov havde under gunstigere Veirforholde vistnok taget sig smukt ud; den bestod nemlig af friske, temligt ranke, omend ikke meget høie eller tykke Træer. Men det gaaer, naar Himmelen græder, som naar Øiet græder, man kan igjennem Taaren ikke længere see det Smukke. Denne Skov var, som vore Førere fortalte os, det sidste Spor af kraftigere Liv og Vegetation, indtil jeg paa den anden Side af Fjeldet kom nedover til Valders, dette var den sidste Oase i Ørkenen paa denne Side. Snart endte virkelig ogsaa Skoven, og idet det nu atter bar opad, saa vi til Afsked kun disse forkrøblede, henad Jorden sig snigende Smaastammer, saa uhyggelige og veemodige at see paa, Oldinger som ofte Krøblingerne blandt Menneskene lige fra Barndommens Vaar.

Ud paa Aftenen naaede vi omsider Maalet for mine tre Reisefællers Vandring, Heimdalsosen, ved det to

Mile lange Heimdalsvand, hvor de agtede sig til at blive nogle Dage for at fiske. Ved de større Indsøer her oppe paa Fjeldene findes der næsten altid som antydet Fiskerboder — smaa Træhytter med en liden Peis og en Seng, — hvor Eierne eller Leilændingerne og Forpagterne af Søen opholde sig i Sommermaanederne imellem Aannerne for at fiske den herlige Fjeldøret, som senere i saltet Tilstand bringes ned til Bygden til Vinternæring. Rimeligt var det da, at der her ved Heimdalsvandet, den fiskerigeste af alle Indsøer paa disse Høifjelde, hvis Berømmelse isaabenseende gaaer op til den graa Oldtid og derfor havde gjort Vandet til et Tvistens Æble mellem Sandbo- og Valdersridderen, — at der her, siger jeg, fandtes en saadan Fiskebod. — Ulykken vilde imidlertid, at denne Hytte, som knap kunde rumme fire Mennesker, allerede før vor Ankomst husede sex. Her fandtes først selve Eieren af det store Heimdalsvand og dets omliggende Græsgange, Ætlingen af hiin Sandboridder i Sagnet, dernæst tvende Fiskere, en Reensdyrskytte og endelig tvende Numedøler, to Slagtehandlere, som havde drevet deres store Drift lidt efter lidt fremad imod Nord paa Høifjeldenes Ryg, indtil de nu vare naaede hid til denne store Afstand fra deres Hjembygd. — Uagtet den nye Tilvæxt af fire Personer under disse Omstændigheder maatte synes lidet kjærkom-

men, bleve vi dog af Husets og — ved hiint Gavebrev af Kong Sverre — Vandets, ja hele Egnens Herre modtagne paa en Maade, som viste, at der endnu flød Levninger af ædelt Blod i hans Aarer. Ogsaa hans Ydre bar Præg heraf; hans Ansigtstræk vare ædlere og finere end de, man almindeligt finder blandt Bønder; selv den Omstændighed, at han skjønt kun lidet over 40 Aar var ganske graahaaret, hører blandt disse til det Sjeldne og Usædvanlige.

Det blev imidlertid snart for lummert inde i Fiskerboden, og da Regnen nu var hørt op, satte jeg mig paa en Stub udenfor Døren. Her mødte der mig et overraskende skjønt Syn. Paa Randen af Heimdalsvandets høie Bredder kom langtsomt skridende frem, en for en, Driftens hundrede Kjør hjemad fra Beiten, og, som de vandrede der, saa man dem dobbelt, idet Vandets dunkle og stille Flade med daguerreotypisk Sandhed kastede deres Billeder tilbage. De dreves hjem deels for at mælkes, deels for at bevares sikrere over Natten inden Fiskerbodens Indhegning for Ulvene og Bjørnene. Man har nede paa vore lavere Fjelde og i vore Dale intet Begreb om den Fedme, som Kjørene kunne opnaa af dette, som det synes saa sparsomme Græs paa disse uhyre Strækninger, der for Øiet tage sig ud som fuldstændige Heder. Jeg har selv nede i Marsklandene ikke fundet den Fedme

og det glindsende Huld hos Kvæget ialmindelighed, som jeg forefandt her; naturligt, men sørgeligt er det, at den senere, lange og møisommelige Vandring i Kulde og Uveir ned til Byerne, hvor det føres til Slagterbænken, maa ødelægge det Meste af hvad her er opbygget.

To af vore Fiskere havde imidlertid været ude at prøve deres tidligere magre Fiskerlykke; men her fra det klassiske Heimdalsvand bragtes der os efter en knap Times Forløb, uagtet 15—20 Garn i samme Tid vare udsatte for Natten, 6—8 store, stundom alenlange Fjeldøreter, altsaa mere end nok baade til Aften og Morgen for os ti Personer. — Hvilken Trøst og Lærdom i alt dette for den, for hvem denne golde Ørken laa som et uhyre, oprullet, livagtigt Billede af Livet. Alt var øde og tomt, Guds Aand syntes ikke at svæve over dette Vand, og Guds Kjærlighed syntes at have glemt disse Bredder. Og dog var den der; den kan som Solen aldrig være fuldkomment borte, men den kan som den skjule sig under Horisonten, saa at den ikke sees. Den havde her skjult sig paa Vandets Dyb i Vrimmelen af de herlige Fiske og i Breddernes for Øiet usynlige, men dog paa Styrke saa rige og velsignede Græs. —

Efterat have mættet os med den deilige Fisk og dertil drukket Numedølernes ligesaa deilige Mælk, skulde vi leire os for Natten i dette snevre Munkekloster, hvori

vi dennegang til Modsætning af de tidligere større Nonneklostre skulde søge Hvile. Hvilken Forskjel paa dette Nattelogis og det nede paa St. Gothards og Bernhards Munkeklostre! Man vil af det Foregaaende let kunne skjønne, at det her allerede maatte være et formeligt Kunststykke at faa Rum, ligemeget hvorledes. Vi bleve nu stuvede paa Anschiosernes for Mennesker saare ubekvemme Theori med Mellemlag af Bord og Brætter istedetfor Krydderier og Laurbærblade. Jeg fik den bedste Plads, det vil sige en Langbænk lige ved den aabne Dør; at lukke den vilde nemlig under disse Forholde være det Samme som at kvæles. Med hver Nat var, som man vil erindre, min Nattebekvemmelighed sunket flere Grader, men nu faldt den ned til Nulpunktet eller rettere til Frysepunktet; man vil lettere kunne forstaa dette, naar man tænker sig den fugtige Augustnat i en Høide af 3—4000 Fod over Havet, end jeg kan skjønne, hvorledes jeg efter saamegen Anstrengelse og saa liden ordentlig Hvile de foregaaende Nætter ikke alene holdt dette ud uden Spor af Forkjølelse, men ogsaa kunde samle Kraft til den følgende Dags høist forcerede Marsch. Jeg maatte saaledes for en Deel ogsaa her sande min fordums Sveitserførers Ord nede paa Alperne: At jeg havde Lykken med mig paa Fjeldet.

Mit nærmeste Underlag i denne Dunk med de levende Anschioser — og jeg kan just ikke talde det Mellemlag Laurbær, paa hvilket jeg hvilede — var en Gudbrandsdøl med sin Hund, idet han i een Person forenede en Reensdyrskytte og en Fisker. Jeg benyttede dette nære og intime Forhold, hvori vi nu vare komne, til at slutte en Traktat med ham, om at han næste Morgen skulde følge mig paa den fire Mile lange Vandring over Fjeldet ned til Valders eller ialtfald til den nærmeste Valderske Sæter. Skjønt kjendt som gammel Reenskytte over alle de gudbrandsdalske Fjelde havde han i Forstningen sine Betænkeligheder, idet han intet Kjendskab havde til de tilstødende Valdersfjelde og aldrig havde været nede i Valdersbygden selv. Det Samme var Tilfældet, hørte jeg, med de allerfleste Gudbrandsdøler, skjøndt Valders jo er deres Nabobygd, og skjønt de tilbringe en stor Deel af Sommeren paa Jagt og Fiskeri paa Fjeldets Top og vestlige Affatser. Dette Særsyn kan alene forklares af det indgroede Had, som fra gammel, ja maaskee urgammel Tid har hersket mellem disse Nabobygder, og som minder om det lignende Forhold mellem enkelte Nabocantonner i Sveits eller maaskee endnu mere mellem de forskjellige Indianerstammer paa Amerikas Vestkyst.

Men nogen Veiledning var bedre end ingen.

Jeg havde i friſt Minde en høiſt uhyggelig Stilling — en af de farefuldeſte, jeg i mit lange Reiſeliv har oplevet — paa en eenlig Vandring for fire Aar ſiden paa de ſydligere liggende gudbrandsdalſke Fjelde, i den Bjergørken, ſom adſkiller Froen fra Espedalens Nikkelværk. Jeg var Kl. 6 om Morgenen ſat ud fra Bygden med en Veiviſer og paa en Heſt, ſom ſkulde bringes tilbage til ſin Fjeldbeite; jeg havde kun drukket lidt Mælk paa den ſidſte Sæter paa den Kant — Fagerliſæteren —, da jeg ikke var videre ſulten, og min Cicerone forſikrede mig, at jeg omtrent Kl. 3 om Eftermiddagen vilde være nede hos Englænderne paa Værket. Henimod denne Tid traf vi til mit Uheld Heſtens Kammerater i Nærheden af en, ſom det lod til, ſtørre Gangſti, og min Veiviſer bad mig nu paa det Bønligſte om at maatte forlade mig her og vende tilbage til Dalen, ſom han alene paa den Maade kunde naa før Nattens Frembrud, idet han forſikrede mig, at den Sti, ſom nu laa for mig, var den eneſte, ſom her var at finde, og at den var „ende fram ſom Gata i Byen.“ Jeg opfyldte ſaaledes hans Bøn og lod ham gaa, men ſkulde bittert komme til at angre det. Gangſtien, ſom var lignet med Gata i Byen, forſvandt nemlig ſporløſt efter en halv Times Forløb i en Myr. Jeg gjorde nu en uhyre Omvei i det Haab, at den dog maatt

fortsættes paa den anden Side; men atter her intet Spor. En horror vacui, en Rædsel betog min Sjel; jeg vidste, at jeg var fire Mile borte fra den beboede Bygd, til hvilken jeg hverken nu havde Kræfter eller Kjendskab nok for at vende tilbage; jeg vidste, at her ikke fandtes Sætre og altsaa heller ikke Mennesker paa milevidt Afstand, og jeg var vidende om, at der i denne Egn vankede Skarer af Skrubbe for ikke at tale om de fredeligere Bjørne. Jeg var fuldkomment ubevæbnet og havde hverken Kompas eller Kort, hvorefter jeg kunde styre min Kurs. Omsider besluttede jeg mig til at gaae op paa et høit Fjeld for om muligt der bedre at kunne orientere mig; men til alle Sider saa jeg kun i et skrækkeligt Omfang Fjeldørkenens fuldstændige Nøgenhed. Klokken var imidlertid bleven 5—6, og til Angesten for de natlige Farer kom nu ogsaa Sulten; jeg havde jo ikke spiist siden den tidlige Morgen og havde ingen Niste med. Jeg tænkte paa de Kjære i Hjemmet og gyste. Ak dengang havde jeg et Hjem!! — Men atter kom min gode Fjeldgenius mig tilhjælp, og dennegang i Skikkelse af en Ko, som jeg omsider til min usigelige Glæde fra mit høie Standpunkt opdagede fjernt ude i Horisonten. Jeg ilede derhen i det Haab, at dette Dyr dog omsider maatte lede mig til Mennesker, og at jeg muligt ved dens

Mælk kunde stille min Hunger. Da jeg var kommet i Dyrets Nærhed, opdagede jeg en Gangsti; haabende, at denne maaskee førte til det forjættede Land, til Mennesker og til menneskelig Føde, slog jeg ind paa den; den bar nedover, hvilket jeg ansaa som et godt Varsel, da Espedalsværket skulde ligge i en Dal ved et Vand. Lidt efter lidt opdagede jeg Smaatræer, lidt efter saa jeg friske Spor af Menneskefødder, hørte — o Jubel! Menneskestemmer, og Kl. 8 om Aftenen efter 14 Timers besværlige Reise og ligesaa lang Faste kunde jeg af Hjertets Dyb takke Forsynet for Redning; jeg havde ved et Guds Under naaet mit Maal. — Altsaa nogen Veiledning var bedre end ingen, og jeg havde lovet mig selv fra den Tid af ikke at slippe den levende Ariadnetraad, naar jeg befandt mig inde i Fjeldenes Labyrinther.

Morgenen brød da omsider frem med Løfte om gunstigere Veir end Dagen iforveien. Efterat Mælken og Ørreten atter havde været fremme paa Bord og Bænke, indskibede man sig med mig i en Pram i den dobbelte Hensigt, først at tage de udsatte Garn op og saa at ro mig og min Veiviser et Stykke opover Heimdalsvandet for saaledes at lette os en Deel af Veien. Lidt efter lidt laa der nu 30—40 store Fjeldørreter sprættende paa Prammens Bund, og med denne Foro=

gelse af Selskabet naaede vi efter en halv Times Forløb det bestemte Landingspunkt. Jeg tog her Afsked med mit kjære Reisefølge, der samtlige — selv Patienten iberegnet, som nu var kommet sig noget — havde gjort Følge med paa Prammen, og Reenskytten, hans Hund „Jacub" og jeg skrede nu alene frem paa den lange Vandring. Skytten var en bredskuldret, stærk Gudbrandsdøl med et saare godsligt Udseende, og Hunden „Jacub" var en af de her saa almindelige, smaa, langhaarede Jagthunde med spidse opstaaende Øren. Det er forøvrigt ved dem den Mærkelighed, at de enten have Menneskenavne — deels For= deels Binavne — som Jacub, Peer, Barfod, saa at man, naar de raabes paa, skulde tro, at det gjaldt et Menneske, eller ogsaa ere de ganske navnløse og kunne blot paavirkes ved Interjektioner og Minespil. — Min brave Fører søgte nu at forkorte mig Veien ved Fortællinger, og disse virkede paa samme Maade — sans comparaison — som Fløitespillet paa Kamelen i Ørkenen, oplivende og styrkende paa den besværlige Gang. Her oppe paa Fjeldets øverste Ryg, hvor de andre Dyr aldrig, og Menneskene kun sjeldent sætte deres Fod, færdes Rensdyrene ofte i talrige Flokke og fare frem med Fuglens Hurtighed og Lethed; de finde nemlig her i mængdeviis deres tarvelige Føde, Mosset, og de tro sig her trygge

---

for deres Fiender, idet de fjernt og nær med deres skarpe Øie kunne oversee Horisonten. Men hvor i Verden er der fuldkommen Fred? Stundom lurer der bag en Steen en Skytte, der fra sit Skjul ofte kan gjøre et heldigt Skud blandt den tætte Flok. Min Fører viste mig saaledes paa Veien et Sted, hvorfra han samme Vaar i eet Skud havde skudt to Rener.

Hvor der paa Jorden vanker Eventyr, større Dyr at jage og Fisk at fange, der vanke ogsaa Englænderne. Ligesom de fra Svinesund Kysten langs lige til Nordkap have faste Stationer, overalt hvor der findes Lax, hvortil de i Aarrækker som Svalerne til deres Reder vende tilbage om Vaaren, saaledes have de ogsaa deres Jagtstationer heroppe paa den øverste Rand af Norges vældigste Høifjelde 4—5000 Fod over Havfladen. Jeg havde nede i Vaage truffet en Saadan, der efter 6 Ugers uafbrudte Ophold oppe paa Fjeldet, hvor han hist og her havde opbygget Smaahuse i den uhyre Ødestrækning fra Vaage og ned til Leerdal langs Gjendin, Bygdin osv., nu havde gjort et kort Besøg nede i Bygden hos den omtalte derboende Landsmand. Med sin Hest og Klov — hans Besøg havde nok nærmest været en Fourageringsreise — samt en eneste Mand som Ledsager vendte han efter et Par Dages Forløb tilbage til Ørkenen, hvortil en forunderlig Længsel drog

ham, og som han havde bestemt sig til ikke mere at forlade for henimod Juul. Da vilde han nemlig drage til Kap eller til Anderne for at jage og saa atter næste Høst vende tilbage til sine Stationer her paa Fjeldet. Han var en underlig Skrue at see til; hans grove, ganske simple Dragt forundrede mig ikke saameget, thi den hører jo med til Nationens Reiseuniform, men saameget mere, at ogsaa hans Linned var simpelt og smudsigt; det Modsatte er nemlig ellers som bekjendt et ufeilbart Kriterium paa en Gentleman. Og det var han i Virkeligheden, saavidt jeg af hans faa Ord kunde skjønne. Han var en ung Mand paa 26 Aar og Søn af en rig Bankier i en af Englands største Handelsstæder. Som noget yderligere Paafaldende bar han aldrig Hat; hans lange, aldrig klippede og vistnok sjeldent greede Haar hang som en Manke rundt om hans Hoved, der mindede om Medusas, og saaledes vandrede han Sommer og Vinter, i Regn og Slud som i Solskin og Hede. — Men hvad var det da, som drev denne Yngling bort fra den hjemlige Arne med dens Rigdom, Herlighed og Glæde — som det hed — for stedse; hvad var det da, som jog ham op paa Verdens høieste og ensomste Fjelde, hvor Dyret, Fuglen og Fisken var hans kjæreste Selskab, og som gjorde ham til et mærkeligt Særsyn selv blandt hans ellers saa sær-

sindede Landsmænd? Hør da Grunden, som den blev mig fortalt, og døm saa til Overflod, om Psychiaterne have Ret i deres kjækt henkastede Paastand, at ingen Aandsforvirring — heel eller deelviis, og til den sidste maatte dette dog henregnes — nærmest, ja udelukkende har sin Grund i physiske Aarsager.

Noksom bekjendt er den skjønne veemodige Fortælling om Orpheus, om Sangeren med Harpen, hvis Fødder til Tak for hans deilige Sang de vilde Dyr kom for at slikke, om ham, at han mistede sin elskede Huustro paa selve Bryllupsdagen, at han saa kjæmpede med Døden for at vinde hende igjen, at han nær havde gjenvundet hende, men at hun saa atter tabtes for Livet, hvortil han nu saa ene maatte vende tilbage; endvidere, at han, nu saa forladt, selv forlod Alt, ja selv sin Harpe, der dog fra sin Sangbund havde kunnet fremtrylle ham al Herlighed og Glæde, og drog op paa Thraciens Bjerge til Dyrene, hvor han omsider fandt sin Grav. Denne Fortælling — halv Mythe, halv Historie — var næsten Træk for Træk ialtfald bleven til Historie for den ensomme Stakkel her paa Fjeldet. Efterladende en ung, høitelsket Pige i Hjemmet som sin forlovede Brud havde han for et Par Aar siden som saamange af sine Landsmænd begivet sig paa Reiser i det Fjerne. Han vendte efter et Aarstid tilbage,

hans Hjemkomstdag skulde være hans Bryllupsdag; han havde ilet saa hurtigt, at Budskabet om hendes pludselige Sygdom ikke havde naaet ham; han kom og favnede ikke længere en Brud men et Liig. Kastet paa Sygeleiet af Fortvivlelse og Sorg kjæmpede ogsaa han nu med Døden og var nær ved at gjenvinde den elskede Forudgangne, men maatte atter og nu saa ensom vende tilbage til Livet. Da han nu ikke maatte dø, flyttede han dog saameget ud af Livet, som han kunde, og flygtede op til denne Naturens store Grav, hvor han rimeligviis seent eller tidligt som hiin store Sanger, hvem han altsaa ligner i Alt, undtagen i Sangen, vil finde sin egen.

Jeg havde, som allerede fortalt, truffet ham nede i Vaage, hvor jeg af Andre havde hørt hans Historie, og havde mødt ham med den Deeltagelse i Ord og Miner, som mit Hjerte maatte føle overfor saa stor en Ulykke; han var Dagen før os reist tilfjelds, hvor han meente, at det var muligt, at vi atter kunde møde ham paa Heiden af Heimdalsvandet. Da vi nu vare komne henimod Dievandet, opdagede min Førers skarpe Blik i det Fjerne Mennesker. Han troede i Begyndelsen, at det kunde være Englænderen og hans Ledsager, en Vaageværing af hans gode Bekjendte; men hans Glæde blev, idet vi kom nærmere, betydeligt skuffet, idet han saa,

at det var en Gruppe af Valderser. — Om disse havde han allerede i længere Tid fortalt mig lidet smigrende Historier; hvorledes de i deres Ondskab og Had mod sine østlige Naboer idelig ødelagde deres Garn og øvrige Fiskeanstalter ved Heimdalsvandets vestlige, mod Valders vendende Bredder; hvor tyvagtige, bedragerske, fordringsfulde og svinske de vare. I sidstnævnte Retning fortalte han mig den Historie, som maaskee er Flere bekjendt, om den Reisende, som kom ind til en Valderskone og bad hende om at faa noget at drikke. Der blev ogsaa givet ham Melk, men af et kun lidet appetitteligt Trug. Dog Nød bryder alle Love, og Dagen var uhyre varm. Som den Fremmede nu drak, stod en liden Griisunge idelig gryntende ved hans Fødder, som den skuppede sig opad. Til en Slags Undskyldning for denne store Fortrolighed udbrød Konen: „Ja Gu skjønner Griisungen, at du drikker af Koppen hans." — Idet vi nu nærmede os den omtalte Gruppe, antog han i Mine og Holdning en Forsigtighed og Tilbageholdenhed, som jeg indbilder mig ikke kan være større, naar en Karavane i Saharas Ørken nærmer sig en anden, der synes at høre til en fremmed, fiendtlig Stamme. Vi maatte imidlertid derhen for at faa En af dem til at sætte os over til den anden Side af Dievandet og saa senere at antyde os Veien, da Gudbrandsdølens tidli-

gere sikre Kjendskab nu begyndte at vakle. Dette første Møde med Valdersen paa denne Kant lod virkeligt ikke til at skulle gjendrive min Førers varme Lovtaler. — Istedetfor det livlige, godmodige og venlige Udseende, som jeg havde været vant til at see i Gudbrandsdalen, havde disse Valdersbønder noget Trægt, Brantent, Skummelt og Lurende i deres Blik, og istedetfor den velvillige Redebonhed til at hjælpe uden paa Forhaand at kræve Betaling og gjøre Vanskeligheder, jeg der havde truffet, maatte jeg her love god Betaling, før jeg kunde vente at blive viist den nævnte lille Tjeneste. — Norges høieste Fjelde ere en Skillemuur for selve Himmelen; paa den ene Side Regn, paa den anden Side Solskin; hvad Under da, at de ere det ogsaa for Jorden, at der paa den ene Side er Lys, medens der paa den anden er Skygge.

Vi kom da saaledes over Dievandet og vandrede videre i den antydede Retning med de 6—7000 Fod høie Bitihorn, Skags- og Mugnafjeld staaende som Ørkenens Pyramider paa hver sin Side i det Fjerne. Alt var øde og tomt baade for Mennesker og Dyr; af disse havde min Fører dog lovet mig at jeg skulde træffe flere, men forgjæves. Hans Godslighed og uafbrudt muntre og venlige Tale var det eneste Oplivende og Forfriskende for min Sjel, der nu begyndte mere og mere at trættes ved alt det

Golde og Glædeforladte, som var udbredt for mit Øie. Den eneste, men uhyggelige Afvexling i den evige Gang over Fjeld og Morads, der efter Regnveiret ofte var saa dybt, at vi maatte vade tilknæs, var en Fjeldbæk, som vi absolut maatte over, men som nu var voxet til en fossende Elv. Her vare gode Raad dyre; men min venlige Fører, som tidligere havde tjent mig som Veiviser, tilbød mig nu ogsaa at tjene mig som Hest. Siddende paa hans Ryg ovenpaa Randselen slap jeg over. Hans Styrke havde reddet os Begge; midt i Elven, der gik ham til midt paa Livet, følte jeg, at den stride Fos bragte ham et Øieblik til at vakle; men det var kun et Øieblik, og strax havde han med sin tunge Byrde gjenvundet Ligevægten.

Lidt efter lidt vare vi komne ind i et for ham ganske ubekjendt Strøg. Han gik ikke destomindre sikkert frem deels efter den Smule Anviisning, han havde faaet af Valderserne, deels og fornemlig ledet af de smaa, opstillede Steenpyramider, som i en uhyre, men for hans skarpe og øvede Fjeldøie dog bemærkelig Afstand stode opstillede som Veivisere paa de høiere Aaser. De forekom mig med deres Omgivelser, Afstand og Hensigt at ligne den Ensommes Fødselsdage nede i Livets Ørken; enhver af dem har ved Siden af at være Veiviser til Maalet kun Betydning som et Tal, der tæller

med det ofte skuffende Haab, at den Sum snart maa være naaet, der skal tilbagelægges, inden man naaer frem. — Paa en af disse Aaser bad min Fører, at jeg vilde see mig tilbage, og see! den store Bygdinsø — den høiest liggende Indsø af større Betydning i Europa — viste sig majestætisk, men ensom og melancholsk i det Fjerne. Ak hvilken Tomhed omkring den! Dens Bredder syntes at minde om Lethes Strande; Livet var ialtfald i disse Maader glemt her. Her havde aldrig nogen Fugl sunget sin skjønne Vaarsang, her havde aldrig nogen Blomst udsendt sin deilige Duft, her havde intet Træ friskt og rankt hævet sin Krone mod Himmelen, og her havde intet Barn nogensinde leget sine jublende Lege i Ly af en Arne, hvor Kjærlighed og Omhed boede indenfor. Kort her syntes der ikke at være Rum for noget Halleluja, men Alt i Forening at udstønne et dybt og tungt Miserere. Og alt dette just for denne Høiheds Skyld! O hvilken Paamindelse og Advarsel for den ærgjerrige Stakkel, der i sit Vanvid aldrig kommer høit nok forbi alle de Andre paa den jordiske Stige! At han dog maatte mindes Digterens Ord, at Ærestinderne ere ensomme Pyramider, til hvis Top kun Ørnene og Ormene naa! — Tilfulde følte jeg ialtfald her Sandheden af Zetliz's Ord „Og Høihed ei lyksaliggjør,“ men trøstedes og

glædedes ved at mærke, at vi havde kulmineret, og at det nu bar mere og mere nedad paa den anden Side af Fjeldet ned imod Valders.

Ud paa Eftermiddagen naaede vi den første Valderske Sæter. Det var en Fryd atter at træffe Mennesker og en menneskelig Bolig, skjønt den af alle Slags Huse meest lignede et Grisehuus. Det Første, Sæterjenten gjorde, da vi traadte ind, var jeg hende meget taknemlig for; hun tog en Trøie paa og skjulte saaledes sit Linned, der uden Overdrivelse var sort som en gammel uvudset Kakkelovn. Vi vare meget sultne efter den lange Gang og efter Intet at have nydt siden Morgenen; min første Bøn til hende var derfor at sætte for os Brød, Smør og Ost og derpaa at koge os en Flødegrød. Stadigt erindrende den slemme Feiltagelse med Grisetruget og bemærkende det stumme Fingersprog, hvormed min Fører bag hendes Ryg ondskabsfuldt nok illustrerede sine tidligere Beretninger iſaahenseende, var mit utrykkelige Forlangende først at see Gryden, hvori Grøden skulde koges. Uagtet dette nu just ikke kunde kaldes nogen meget hoflig Begjering af en Gjæst, som appellerede til Sæterens Gjæstfrihed, blev den dog strax opfyldt. Denne Inqvisition viste sig imidlertid at være høist fornøden; thi de forskjellige Lag af Skover mindede mig stærkt om de forskjellige plutoniske Lag, hvoraf

Geologerne paastaa, at vor Jord efterhaanden er dannet. Inden alt dette nu blev bortskyllet og bortvasket, hengik der en rum Tid, som satte vore Maver paa en haard Taalmodighedsprøve; men omsider stod da Gröden, svømmende i Smør som et oversvømmet Øland i Vaarflommen, paa Bordet, og jeg følte mig nu styrket nok til at fortsætte Vandringen.

Endnu var der halvanden af de lange Fjeldmile tilbage, inden jeg skulde naa den første Gaard nede i Valders; men min kjære Gudbrandsdøl havde opfyldt sin Forpligtelse, at føre mig til en menneskelig Bolig paa Valderssiden, hvor jeg desuden maatte kunne gjøre Regning paa en bedre Veiledning end den, han — den nu ganske Ukjendte — kunde yde. Ikke uden Veemod tog jeg saaledes Farvel med ham og hans Hund „Jacub," som troligt havde fulgt i vort Fodspor, og det saameget mere, som jeg af den nye Førers Physionomi kunde skjønne, at jeg havde tabt uhyre ved Byttet. — Dette bekræftede sig ogsaa snart. Efter en Times Gang over et Terrain, som i Nøgenhed og Goldhed ganske lignede det tidligere, men som dog næsten uafbrudt hældede nedad, kom vi atter til en Fjeldbæk, som ogsaa i sin nuværende opsvulmede Tilstand var bleven en rivende Fjeldstrøm. Min nye valderske Fører var sine 3 Alen lang, men desuagtet vægrede han sig for paa min Anmod-

ning at udføre den Tjeneste, som Gudbrandsdølen fri-villigt havde budt sig til, nemlig at bære mig over paa sin Ryg. Strømmen var ikke alene strid og bred, men der gik en brusende Fos lidt nedenfor Overfartsstedet, og Vandet var her saa dybt, at det gik langt op paa Livet. Jeg maatte saaledes benytte den eneste Udvei, som var tilbage, at springe over fra Steen til Steen; disse vare imidlertid uagtet deres uhyre Størrelse van-skelige at see, da det høie Vand med sin rivende Strøm bedækkede deres Overflade, og vanskelige at naa, da de laa i stor Afstand fra hverandre. Uagtet nu Valder-sen, som allerede var kommet over, saa min Nød, blev han dog staaende ganske ubevægelig, indtil en heldig Skjebne ogsaa førte mig gjennemvaad til langt over Knæerne nogenlunde paa det Tørre. Jeg lod nogle Misfornøielsens Ord falde i denne Anledning, hvilket havde til Følge, at jeg som en anden Arrestant under et tomt Paaskud blev overleveret til en anden Valders-bonde, som vi tilfældigviis mødte, og som nu skulde tjene mig som Ledsager for den øvrige Deel af Veien. Ogsaa han var træven og uhyggelig som en Fange-vogter, som en Leiesvend, der kun ønskede, at Maalet var naaet, hvor han kunde blive fri for sin Byrde og saa faa sin Betaling.

O hvor var mit Hjerte nu efterhaanden blevet tungt!

Hvor forskjellig var min Sindsstemning nu ved Nedstigningen paa denne Side af Fjeldet fra den under Opstigningen paa den anden! Da fængsledes jeg af Nyhedens Interesse, af Forventningen om hvad Fremtiden vilde byde, af det muntre Selskab og mit Legemes usvækkede Kraft; men nu — nu havde jeg smagt alt dette, nu havde jeg tildeels ikke fundet hvad jeg havde haabet og ventet, nu var jeg ene, og nu var jeg træt. Reversen var den Unges Vandring gjennem Livet; Aversen var den ensomme, forladte Gamles, som vel seer Maalet vinke nærmere og nærmere, men dog i samme Grad mere og mere føler Trangen til Støtte, til Hygge og til Selskab i Kjærlighed. Jeg var flygtet for Ørkenens Harpyer, som nede i Dalen i min ensomme Bolig havde hugget dybe Saar i min Sjel; jeg var flygtet, og disse Saar havde været nær ved at læges; men nu vare de atter brudte op; Dæmonerne vare ogsaa komne hid og fortsatte nu med fordoblet Kraft deres mørke uafbrudte Gjerning. — Men o Daare! hvorhen var jeg ogsaa flygtet? Hid op paa Fjeldet, atter til Ørkenen. Var dette da ikke at friste Herren sin Gud? Jo jeg følte, at det var Formastelse og Vanvid. Jeg ilede foran, saa hurtigt mine trætte Lemmer kunde bære mig; jeg ilede saa hurtigt, at jeg snart var alene. Jeg mærkede, at det nu stundede til Maalet, til Livet, til Mennesker; jeg mærkede det paa

de modende Livsaander, paa de kroblingagtige Træer, paa de hyppigere krydsende Stier, og jeg sank omsider udmattet om paa Mosset ved Foden af en Gran.

O Glæde! hvad saa jeg! O kjærlige Velkomst til den Trætte saa nær ved Maalet fra den elskede Moder hiinsides Graven! Ved min Side stod hendes Yndlingsblomst, en eneste deilig Linea borealis. Glade, velsignede Tilskikkelse, at just denne skulde være den første Blomsterhilsen her ved Orkenens Udgang! — O lille deilige Linea! Hvor var jeg Dig erkjendtlig, hvor var Du mig kjær, kjær som et Minde om den, jeg har elsket mere end alt Andet i Livet, kjær som en Hilsen fra den, hvis velsignede Læber under al Uro og Smerte bedst vidste at vise Hjertet Veien til Hvile og Fred, men ogsaa dyrebar og kjær for din egen Skyld. Thi om hvilken ydmyg Underkastelse i Kjærlighed er ikke Du fremfor alle dine Søstre et Vidne. Sydens Blomstervrimmel nede i den evige Sommer misunder Dig dine Farvers Skjønhed og dine Blomsters Duft, og dog trives Du ikke der, men ene og alene i det høie Nord, hvor Du dog fryser og doer. Norges Haver og Parker eie ingen Pragtblomst, som kan lignes ved din yndige Krone og din deilige Vellugt; men heller ikke der vil Du bygge og bo. Nei, hvor der er goldt, hvor der er øde og tomt for Blomster forøvrigt, hvor

den Enſomme og Sorgfulde vanker, kun der har Du fæſtet din ydmyge Bolig. Ja ſelv her, ſom om dette endog var formeget, for driſtigt, bøier Du dybt dit deilige Hoved.

Men ak! Maaſkee er det Sorg over din, ſom det ſynes, ſaa henſigtsløſe Virken, der ſaaledes har bøiet dit Hoved, maaſkee Græmmelſe over, at den dorſke, letfærdige, utaknemlige Mængde ikke ændſer Dig i din Afkrog i al din Opofrelſe, Kjærlighed og Ynde og ikke ſeer Dig for Havernes braſkende Solſikke og prangende men duftløſe Georgine? O nei! Hæver man dit ſænkede Hoved, da ſeer man Glædens og Kjærlighedens Roſer blomſtre i hvert et Træk af dit deilige Anſigt. — Hvilken Trøſt, hvilken Beſkjæmmelſe, hvilken Lærdom! — Dog lille yndige Blomſt, der venter Dig i Tiden en Sorg, ſom jeg til Gjengjæld erkjendtlig vil fri Dig for. Der kommer en Dag, da Du her, ſaa ene ſom Du ſtaaer uden Søſter og Broder, ſkal fryſe og visne og kjæmpe med Døden. Ukrudtet heromkring vil da ſige med en Kulde, ſom ſkal ſmerte dit kjærlige Hjerte, at det er godt, at Du døer, thi Du ſtaaer jo dog ſaa ene. En Digter har desuden jo ſagt ſaa ſandt og ſaa ſkjønt, at det er godt, at man døer midt i ſin Blomſtring. Jeg vil derfor tage Dig med og lade Dig dø ved et Hjerte, der er forberedt paa det Førſte, da det ikke maatte det Sidſte.

Min Moder.

Min Moder.

Nu er Timen kommet, som jeg i mine Fremsyn saa og skjælvede for, nu er Viseren paa mit Livs Soluhr standset, og den mørke Nat har bredt sig udover min jordiske Himmel, nu har Døren lukket sig for mit ensomme Fængsel, der varer for Livet; thi nu er min Moder død. Læser! Du vil ikke trættes ved at høre noget om hende. Jeg veed, at jeg saaledes rører ved milde og følsomme Strenge i din Sjel, der, hvis du som jeg har mistet din Moder, dirre af Savn og af Smerte, eller, hvis hun endnu færdes i Livet i Sundhed og Glæde, af Jubel og Fryd. Selv Vinen gjærer jo i Karret, naar Moderstokken blomstrer.

Jeg havde hvilet under hendes Hjerte, jeg var født, opfødt og oplært under hendes Kampe, Savn og Smerte. See dette var Meget, og dog ikke det Meste, hvorfor jeg har hende at takke. Hende skylder jeg, som Augustin sin fromme Moder Monicas Bønner, at mit Hjerte, sprudlende af Følelse, ikke forvildede sig mere, end det gjorde, men fandt Traaden i Livets Labyrinther, at det ikke blev bitrere, end det er, under Miskjendelsen

og Mishandlingen i Kampen, ærlig omend i Svaghed, for Sandhed og Ret. Hende har jeg at takke for, at jeg, der allerede sørgede som et Barn, naar Planten kunde visne, som hendes kjærlige Haand havde sat, og naar Fuglen døde, som hendes Omhed havde pleiet, at jeg, for hvem Affkedens Bitterhed kun for kortere Tid her i Livet var større end al Reisens kommende Glæde, naar hun, saa langt jeg kunde see, nikkede til mig med sit gamle, velsignede Hoved, — at jeg nu kan leve og ikke fortvivler, og at jeg gjennem Liigklædet, som nu dækker min Himmel, troende seer Haanden, som drog det derover, og som vinker til Gjensyn. — Hun gav mig da Alt, og i Bytte som en kun ringe Erstatning gav jeg hende Alt hvad jeg havde, om det end kun var lidet; jeg gav hende ikke alene Barnets Tak med den stammende Tunge, men ogsaa al Ynglingens og Mandens Kjærlighed og Venskab. Mit Hjerte havde ikke Rum for mere end een saadan Følelse; der findes jo ogsaa Planter, som blot bære een eneste, ofte kun en liden Blomst. Men derfor er jeg ogsaa nu saa ene, saa forladt og overflødig, som Planeten vilde føle sig uden sin Sol, og Magneten uden sin Pol.

Min Fader var sine Talenter og sin Dygtighed uagtet eller rettere just paa Grund heraf beskeden, og Beskedenhed var selv ikke da Veien til et indbringende Embed; hans

Tanke var desuden for høi til at gjøre det lille, han havde, lønnende for sig, og Mængden benyttede sig heraf. Han forblev derfor fattig, ja døde fast som huusvild. — Der er en Gjæld, som varer for Livet, selv om det gik igjennem Sekler, som aldrig kan afbetales, men hvis Afdrag det hører til Livets gladeste og stolteste Timer lidt efter lidt at erlægge, det er Barnets til den trængende Moder. Jeg takker Gud for det som en Naade, at jeg havde denne uhyre Gjæld, men om muligt end mere for, at jeg nu i en Række af Aar havde saadanne Timer, som indtil Døden ville staa som mit Livs meest solbelyste Høider. — O med hvilken Taknemlighed, Nøisomhed og Samvittighedsfuldhed bleve disse stakkels Afdrag dog ikke anvendte! For at de skulde strække bedre til gjemte min Moder sine Penge i min Faders Pengepung. Den havde dog næsten altid været tom, medens han levede, og deraf saamangt et Savn og saamangen Kamp for hende; men hun meente ikke destomindre, at der saa vilde komme Velsignelse og Drygsel over Indholdet. Og Velsignelsen kom, og det blev en Fortunatusses Pung; det store Mirakel med de smaa Brød og de faa Fiske gjentager sig dagligt i Livet. Ak! at disse Afdrag, saa smaa og saa faa, som de vare, disse mit Livs bedste Velsignelser, skulde hvile saa tungt paa hendes Hjerte, der i sin uendelige Kjærlighed var

skabt til at give sit Barn, men ikke til at tage. Hun kaldte dem Ofre fra min Fattigdom og Fremtid. — Ja da Døden allerede sad ved hendes Hjerte, da Læben var tør, og Haanden var kold, og jeg havde hentet en Lædskedrik, takkede hun kjærligt men sagde med rystende Hoved: „Drikken er vel deilig, men den er dig vistnok kostbar." O Moder! Havde jeg eiet alle Indiens Skatte og for dem kunnet kjøbt dig et Redningsmiddel, havde mit Blod Draabe for Draabe kunnet virke til Frelse, det Offer havde endda ikke været for kostbart.

Kort før min Faders Død blev der for at skaffe ham Huusly kjøbt en liden Bolig. Han skulde ikke komme derind, men det blev nu forundt min Moder for første Gang i sit Livs Aften at faa et Huus, som hun kunde kalde sit eget, og hvor hun efter al Omflakningen omsider kunde finde Hvile. Hvor var hun glad og taknemlig over den lille Havn, som hun saaledes omsider havde naaet! Herind i dette Huus bleve nu hendes Eiendele bragte; de vare faa og simple, malede Borde, Skabe og Stole, men de vare os dyrebare, thi de vare alle minderige Blade i vort Livs Historie, og i al deres Simpelhed kostbare, thi de vare alle erhvervede ved min Faders Møie og bevarede ved min Moders Sparsommelighed og Omsorg. Herind bar jeg nu varsomt og omhyggeligt som hendes bedste Skatte tvende

lyse Ungdomsminder, Minder fra det skjønne Land, hun havde forladt for i det nye at kjæmpe og lide. — Det Ene var et Billede af Apostelen Johannes. Det var kun en simpel Blyantstegning i en ligesaa simpel Ramme, men det skjønne ærværdige Hoved udtrykte en uendelig Mildhed og Fred, og det var tegnet i det fremmede Land af en Ungdomsveninde, som hun i det lange Mellemrum af Aar aldrig havde kunnet glemme. Dette Billede havde fulgt hende overalt; det havde altid hængt ved Hovedgjærdet over hendes Leie; under dette havde hun altid styrket sig, naar hun bad sin Morgen- og Aftenbøn, og under dette havde hun stedse i Sundhedens Dage sovet Kjærlighedens og Gudsfrygtens trygge Søvn. Det var jo Kjærlighedens Apostel, som smilede ned til hende, han, som Herren fornemlig elskede, han, til hvis Varetægt Frelseren i Dødens Stund anbefalede sin forladte hjælpeløse Moder. — Billedet hænger der endnu, men Leiet er tomt. Gives der ogsaa hisset Morgen og Aften, da holder Du Moder maaskee ogsaa der de gamle Bønner ved Apostelens Fødder, og bed da der for din forladte Søn, bed, at vi snart, o snart atter maa samles.

Den anden dyrebare Skat fra min Moders tidligere Dage var hendes Harpe. Maaskee tjender du Læser iforveien dette hendes, saavelsom mit eget Barndoms- og Ung-

domsminde. Du veed da, at vi samlede om den, ved dens simple Toner i sin Tid feirede en Mindefest, at den da fremtryllede for os Erindringer og Tanker, som hørte til vore reneste og bedste. For at ikke disse, mig saa hellige Strenge nu skulle springe, har jeg ladet dem stemme ned; der har altid været en Samklang og et Slægtskab mellem dem og min Sjel; ogsaa dens Strenge ere nu nedstemte for altid, omend ikke sprungne. Sprungne vilde de været, havde jeg kunnet ane, da hun sidste Søndag, hun levede, havde spillet alle sine skjønneste Sange igjennem, og vi saaledes som ellers havde holdt vor skjønne Gudstjeneste tilende, og jeg saa flyttede den gamle Harpe som vanligt hen paa sin Plads, — ja sprungne vilde de været, om jeg da havde anet, at det var sidste Gang, at dens Strenge havde lydt. — I min Barndom havde min Moder lært mig at spille sine Yndlingssange paa den, men voxen glemte jeg dem som saameget Andet, som Barnet havde lært. Kort før hun døde, spurgte hun mig vistnok i Tanken paa den Tid, som nu er kommet, og som hun for min Skyld skjælvede for, om hun ikke skulde lære mig at spille dem igjen. Men af der blev ikke Tid dertil. — Og dog skal du følge mig gamle kjære Harpe gjennem Livet; om jeg end selv bliver hjemløs for stedse, om jeg end bliver aldrig saa arm, dig vil jeg dog see at beholde og i en kjærlig

Afkrog stræbe at laane dig et Hjem. I de stille Søndagstimer, da, naar hun spillede, vil jeg tage dig frem, naar jeg er ganske alene; jeg vil da atter stemme dine Strenge og lade dem lyde. Det vil da ikke blot være et dyrebart Minde, jeg fornyer, men det vil være en Samtale, som styrker og trøster, idet den gaaer udover Graven; thi om min Moders Sjel endnu færdes paa Jorden, da er det gamle Harpe! i din Sangbund. — Og saa i den lille Have bag vort Huus; thi der var hendes Tanke i Livet, og der var den ogsaa i Døden. Som alle rene og fromme Sjele elskede min Moder Naturen, og navnligt Blomstrene, disse Fredens og Kjærlighedens blide Herolder, som i uendelig Ro og Majestæt forkynde Skaberens Almagt og Godhed. Hvor ofte udbrød hun ikke: „Vistnok har jeg ikke seet Kongerne i Purpur og Glands paa deres Troner, men hvor føler jeg mig dog ikke forvisset om Sandheden af Frelserens Ord: Sandelig siger jeg Eder, at end ikke Salomon i al sin Herlighed var klædt som en af disse." I Ordets egentlige Forstand en Huustro forlod hun sjeldent sit Huses Tærskel, og derfor var det altid et af hendes faa Ønsker i Livet at have en Have, et Tempel ved Siden med Grønsvær og Blomster som Alter og Lys. Dette Ønske blev ogsaa opfyldt gjennem en Række af Aar i min Barndom; men saa kom der

en lang, en tung Tid, hvori hun ogsaa maatte savne denne Glæde. Fra den gamle Have, som hun just maatte forlade, da Blomstrene, hun havde plantet og pleiet, smilede i deres skjønneste Flor, havde hun medtaget det smukkeste Rosentræ. Det havde stadigt fulgt hende paa al Flytningen fra Hjem til Hjem, hvor der dog ikke som før fandtes Have, og hvor det derfor havde maattet lade sig nøie med en, ofte heel mørk og kummerlig Afkrog. Men det havde dog altid levet som en tro Huusgud, omend ikke blomstret under Savnet og Lidelsen. Hvor stor var vor Glæde, da vi nu omsider for første Gang kunde sætte det kjære gamle Rosentræ i egen Grund, i egen Have, hvor det da omsider atter kunde faa Rum, Lys og Sol til at trives og blomstre! Var denne skjønne lille Rosenbusk i Lys som i Mørke min Moder tro igjennem Livet, var hun den ogsaa tro indtil Døden. Selv da Livets Aftendæmring brødes med Evighedens Morgenrøde for hendes bristende Øie, saa at hun spurgte, om det var Aften, eller det var Morgen, tænkte hun ogsaa paa den og raabte: „Ak nu kommer jeg ikke i Haven, før Roserne blomstre.“ Nu blomstre Roserne Moder, men Du er der dog ikke; de udsprungne Roser ere komne til Dig, de ligge nu paa din Grav. Men jeg haaber og beder, at der ogsaa maa findes Roser der, hvor Du færdes

nu, Roser, der ikke visne som de paa Træet fra mit gamle Barndomshjem.

I Haven var hun saa ofte som muligt; den var hende som sagt ikke blot til Lyst, men den tjente hende ogsaa, da hun var bleven svagere som et Tempel, Gud være lovet, ikke for den utjendte Guddom. Her var hun om Vinteren — jeg havde gjennem Sneen banet hende Veie — naar Solen skinnede varmt, indtil jeg, som holdt Vagt med dens Gang, raabte: „Moder, naar du nu gaaer ned, gaaer ogsaa Solen ned." Selv da vaagede hendes kjærlige Øie over hvert et Træ, hver en Busk, som hver for sig gjennem Tiden havde faaet sin interessante Historie. — Her skrev hun ofte mit og andre hende kjære Navne i Sneen, og her kunde jeg ofte Uger efter gjenfinde disse kolde Marmortræk fra det varme Hjerte. Her var hun dog fornemlig om Vaaren, da, naar Himmel og Jord for tusinde og atter tusinde Gang i evig Ungdom feirede sit Guld- og Diamantbryllup med Guldregn, Lilier og dugperlede Roser som Smykker og Fuglesang som Psalmer; da fyldtes hendes gamle Hjerte med barnlig Jubel, og da kunde hun som Bibelens Præstinde ikke vige fra Templet, hvor hun saa Guds Herlighed. Her var hun i den sene Høst og plukkede den sidste Stedmodersblomst, den sidste tilbageblevne Gjæst fra Høitiden, som

saa til Tak for det lange Besøg blev forvaret i hendes Andagtsbog.

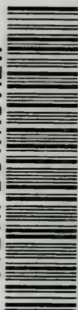
Mit Virkested laa i en større Afstand fra min Moders Hjem. To Gange om Ugen vandrede jeg da paa min Fod derind. Naar vi saa havde spiist vor tarvelige Middag, og hun havde sagt sit sædvanlige, blide: „Gud velsigne dig og tag tiltakke," da vandrede vi op i denne Helligdom; der maatte jeg sætte mig paa en Bænk, som hun kaldte min, og saa begyndte først, sagde hun, den rette Høitid, da blev der „ringet sammen." Og her glemte jeg da i disse uforglemmelige Andagstimer, naar jeg saa hendes Glæde, og hendes bløde Haand kjærligt foer over min Pande, al Kampen, Striden og Møien, og jeg sandede allerede her, at den foregaaende Tids Lidelser ikke vare den Herlighed værd, som nu saaledes aabenbaredes for mig.

Der var ogsaa en anden Bænk; men paa den sad Ingen; thi den var hellig. Min Fader havde nemlig engang siddet der kort før sin Død. Var det Overtro, eller var det den Kjærlighed, som troer Alt og haaber Alt; min Moder troede, at der fra denne Stund kom Velsignelse over vor lille Have. Den kom ialtfald, og den viste sig i den Opmuntring, den Styrke og usigelige Glæde, som hun aldrig forgjæves søgte deroppe, i Blomstrene, i Frugternes Mængde, i Vinen, som blev

presset deraf til Gjæsten i vort fattige Hjem, og i Pengene, som derfra indsløð i den gamle Pengepung.

Men nu er denne Drøm, mit mørke Livs skjønneste Drøm forbi; nu er Teppet for evigt rullet ned for denne Scene af moderlig Kjærlighed og sønlig Lykke; nu er Solen, som lyste derover, gaaet ned for stedse, og Viseren paa mit Livs Soluhr saaledes standset for evigt; thi nu er min Moder død. — Og jeg, som tæredes af Hjemvee kun en halv Miil borte, jeg, for hvem Hjemmet var det hvad Blomsten er for Bien, Vandet for Fisken og Himmelen for Fuglen, jeg er nu en hjemløs Stakkel; ja jeg, for hvem Alt hvad hendes Øie saa, hendes Fod betraadte, og hendes Haand berørte, er helligt som intet Andet hvad Jorden har ieie, jeg skal snart være en Fremmed i Helligdommen, her, hvor hun ene færdedes i Liv og i Tanke, jeg skal snart være landflygtig ikke alene fra Barnets men nu ogsaa fra Mandens Paradiis.

1859.

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 09 08 07 10 012 4